

Társadalmi,
irodalmi, művészeti,
sport, gazdasági
és egyéb
vegyes rovatokkal.

SZEMLE

VEGYESTARTALMU HETILAP

MEGJELENIK

minden kedden.

ILLUSZTRÁLT GAZDASÁGI ÉS SPORTROVATOKKAL

Előfizetési árak:
Negyedévre... 2 frt 50
Fél évre... 5 —

Előfizetések és levelek
a «Szemle» szerkesztő-
ségéi és kiadóhivatalába
BUDAPEST
Váci-körút 17.sz.a.
küldendők.

Első évfolyam. 4-ik sz.

SZERKESZTŐK:
Gróf ZICHY IMRE és Gróf KREITH BÉLA.

Budapest, 1884. jan. 15.

Igen tisztelt olvasóinkhoz.

A «Szemle» eddig megjelent számait a vagyonosabb és legintelligensebb közönség ama részének is megküldtük, kik nem fizettek eddig elő, de kiknek a társadalomban elfoglalt jelentékenyebb állásuknál fogva valóban szükségük van egy ily egyetemes tartalmu hetilapra, mint a «Szemle.»

Mint minden új vállalat, úgy a «Szemle» is, eddig a kezdet nehézségeivel küzdött. Csak most leszünk ama kellemes helyzetben, hogy lapunkat programunknak megfelelőleg állithassuk össze, igen tekintélyes előfizetőink számára.

Hogy a «Szemle» kitűzött hasznos és nemes célját elérhesse, fölkérjük igen tisztelt olvasóinkat, kik a «Szemlét» eddig megkapták, hogy az előfizetési pénzt e szám vétele után kegyeskedjenek hozzánk küldeni.

A «Szemle» novemberi számait — mint jelezve lett — beszámítottuk a f. évi januári számokba, ennek okáért adunk kivételesen e hóban 3 számot 5 helyett, vagyis a deczemberi számokkal együtt teszen ki 5 számot január végeig a »Szemle,» s így február hóban már a «Szemle» rendesen megjelenik. Hogy eddig kéthetenként adtunk a «Szemlét», azt előfizetőink nagy többségének ama kívánsága okozta, hogy $\frac{3}{4}$ részök 1884. január 1-től jelezte az előfizetést, s így mi valamennyinek ez időtől adtuk a lapot, minek folytán a deczemberben megjelent 2 számot januári 2 számnak számítottuk be.

A riadalom.

Volt abban valami rendkívül megható, valami csodálatosan érzékenyítő, mikor bizonyos lapok az új év első napjain keserű könnyeket hullatva rámutattak a főrendiházra és Bécsre s fölsohajtának: Tehát így vagyunk! Inkább kell osztrák invázió, háromszázados gyászidőszak újraébredése, semmint az a bizonyos házasság?

De nemcsak flótások játszottak abban a koncertben. A mélabús sóhajtásra ráduplázott a nagy dob meg a harsona s az már egész velőkig ható zaj és lárma volt a mit a világnak hallani kellett a szörnyű törvénysértésről, hogy az indigena családok osztrák tagjai egyszerre mint magyar törvényhozók tűnnek fel a muzeumi nagy teremben. El is döntötték csakhamar s az egész vonalon ki volt adva a vész-jelszó, hogy a reakció közeleg, az ó-konzervatív párt újból feltámadt, közeledünk ahhoz, hogy fél száz évvel essünk hátra.

Azt, hogy ennek a sorakozásnak semmi köze a politikához, hogy ez tisztán társadalmi mozgalom, senki sem

akarta észrevenni. Azt, hogy midőn a hazában honosiást nyert családok sarjaiban fölébred a magyarság érzete — abból még némi haszon is származhatik a magyar társadalomra: nem akarták megérteni. Pedig talán nem utolsó dolog volna, ha a szavazni lejáró ausztriai főurak lassankint megszoknák a budapesti társaséletet s egyszer csak azon vennék magukat észre, hogy ide huzza őket valami. Van erre nem egy eset; a magyar nemzet dicső történelme, fajunk erényei, jelleme, álamiségünk elismert pozíciója mindenha olyan ellenállhatatlan vonzó erőt gyakoroltak, hogy még a ki ellenszenvvel jött is ebbe az országba, igen számos főúr — rövid idő alatt szivben, lélekben és nyelvben gyökeres magyarrá változott. Még a legujabb korban is láttunk ilyen csodás metamorfózist; hőse domináló állást tölt be, s bárha nyelvünket még nem bírja is tökéletesen, gyermekeit magyarrá neveltette.

Nemzetnek, főképp alkotmányos nemzetnek nincs mit tartania néhány idegen főúrtól, kik tagjaiul kívánják magukat tekinteni. Ilyesmiben veszélyt látni több a kislélkülségnél. Az erők törvénye a társadalomban és politikában sem tagadja magát; a ki egy nemzet kötelékeibe belépett, az legyen bármily hatalmas is, mint vizcsepp fog beolvadni a tengerbe.

Magyar indigenák.

Abból az alkalomból, hogy néhány osztrák főúr régi indigenátus alapján királyi meghívólevelet kért a magyar főrendiházba, érdekesnek tartjuk föl sorolni ama külföldi főúri családokat, melyek tagjai ugyanez alapon szintén igényt tarthatnak rá, hogy a magyar főnemesség közé számíttassanak.

Első sorban azokat említjük meg, a melyeknek egyik-másik ága tényleg Magyarországon lakik s magyarnak vallja magát. Ilyen a szász Kóburg hercegi család, melynek egyik őse, Jósaiás herceg magyarországi főhadparancsnok volt s 1790-ben honfiusított. A napoleoni háborúk után nőül vette Koháry herceg fiúsított leányát s e házasságból származott a Kóburg-Koháry hercegi család. (Lipót és Fülöp hercegek azonban a Koháry nevet 1871. óta nem viselik.) A szász Kóburg hercegi családnak egy másik ágát a portugalli királyi ház képezvén, a Jósaiás herceg által nyert magyar főnemesség előjoga — legalább elvben — a portugalli királyi hercegekre is kiterjed. Sőt Viktória angol királynő elhalt férje is ebből a családból származván, a walesi, edinburghi, Connaught és Albany hercegek is ép úgy igényt tarthatnak a magyar főrendiházi tagságra, mint portugalli Ágoston hg., Don Miguel és II. Ernő. A belga királyi ház hercegei nemkülönben.

Az Odescalchy hercegi családnak életben levő három tagja közül Gyula és Arthur, a két szerémi herceg tetőtől talpig magyar. Az öreg III-ik Livius herceg azonban nem tartja magát többé annak. Rómában is lakik állandóan.

Van két Windischgrätz herceg: Lajos és Aladár, a kik magyarszámba mennek. Zemplénben nagy birtokaik vannak, hol gyakran huzamosabb ideig tartózkodnak s mindketten azzal is kifejezést adtak igazi magyar főnemes voltuknak, hogy az 1881. évi szeptember 24-ére egybehívott országgyűlésre nyert királyi meghívó leveleik értelmében tényleg megjelentek s mind a három ülészenaton át tagjai voltak a magyar főrendiháznak.

Meghívást nyertek még, de nem jelentek meg Czartoriszky László, Kinszky Ferdinánd és Liechtenstein Frigyes, Rudolf, Fülöp és János hercegek, továbbá Metternich-Winneburg Richárd hg. és Schwarzenberg János Adolf herceg. E főnemesek közül tudtunkkal csak Czartoriszky László herceg vallja magát magyarnak. Családjának többi tagjai azonban semmi súlyt sem helyezvén magyar főnemesi előjogaira, azok ép úgy nem nyertek meghívót, mint a felsorolt hercegi családok nem magyar tagjai. A Kinszky családból például ez idő szerint a már említett Ferdinándon kívül a következők vehetnék igénybe jogukat: idősb Rudolf, ifj. Rudolf, legifj. Rudolf, Zdenko, továbbá id. Eugen, ifj. Eugen, Frigyes Károly és Károly hercegek meg grófok, tehát összesen nyolczan, tényleg azonban csak kettő tagja a magyar főrendiháznak: ifj. Jenő és Zdenko grófok.

A Liechtenstein hercegi családból a négy meghívottnon kívül még joggal birnak: Joachim, Károly, id. és ifj. Alajos Ágoston, Alfréd, Henrik és Paulai Ferencz hercegek. A Metternich-Winneburg családból csak egy tag van meghívva, Kelemen hg. fia, Richárd; Pál és Lothár hercegek nem kaptak meghívót.

Hogy összesen mennyire rug azok száma, kik a magyar főrendiházi tagsághoz indigenátus alapján jogot formálhatnak, vagy arra igényt tarthatnak, azt pontosan megállapítani természetesen csak hosszas utánjárás és kutatás után lehetne. Annyi azonban első tekintetre kétségtelennek látszik, hogy ilyenek jóval többen vannak, mint azok, a kik már megkapták a királyi meghívót.

Köztudomás szerint az 1881. országgyűlésre 771-en kaptak meghívást a főrendiházba. Tényleg megjelentek 313-an, köztük 29 katolikus, 8 gör. keleti egyházi méltóság, 12 zászlós ur, 2 horvát küldött, 62 főispán, 3 herceg, 125 gróf, 72 báró. Vagyis a meghívottak közül 461 nem foglalta el a helyét. Minthogy pedig az egyházi és világi méltóságok és hivatalosak kivétel nélkül mind megjelentek, az az elmaradt 461 kizárólag a főnemesi osztályból való.

Az arány tehát úgy áll, hogy 661 királyi meghívásban részesült magyar főnemes közül megjelent volt épen 200, a helyét el nem foglalta 461. Ez utóbbiaknak azonban nincsen arra szükségük, hogy új meghívást eszközöljenek ki a maguk számára, ők bármikor jelentkezhetnek s még igazolás előtt szavazhatnak. Ily tartalék mellett tehát szinte érthetetlen, ha valamely frházi párt abba a helyzetbe jön, hogy magukat külföldi állampolgároknak tartó mágánások támogatásához folyamodjék s azok számára soha evidenciában nem tartott indigenátus alapján királyi meghívót eszközöltessen ki.

Főnemesek irodalmi társasága.

Számtalan kifakadást hallottunk és olvastunk már a magyar főnemesség ellen.

Egy-egy korszakban vagy némely körökben már-már szinte divattá lett a magyar mágánás-osztály szidalmazása.

A «high life» ugyan teljes közönyösséggel fogadja a tulzók lármáját, — sárral dobálását és ablakbeverését, még ha mindjárt a hatvani-utczában dühöng is ez; — hanem a viszonyokról omolyan gondolkozóknak kötelessége kellő figyelemben részesíteni minden mozzanatot s a tanulságot belőle kivonni.

A természetben semmi sem történik ok nélkül s az emberi társadalomban még kevésbé.

Viszont a létező dolgokat sem lehet a jövőben bekövetkezendő súlyos eredmények veszedelme nélkül ignorálni.

A mágánás-osztály elleni mozgalom létezik, tehát ignorálni, meg nem látni és agyonhallgatni nem lehet.

És ha ezen ellenszenvnek okait kutatjuk, forrásait keressük: kénytelenek vagyunk bevallani, hogy a mágánás-osztály igen sokszor közbejárt az ellenszenv felkeltésére s az nem csupán a szegény osztályoknak a gazdagok elleni s az alantas köröknek a magas rangúak iránti irigykedéséből áll, hanem azon mély alapokon nyugszik az, melyeket a mágánások egy része saját hibájából vagy kötelességei elmulasztásával rakott.

Mert ha a születésnek és magas rangnak meg vannak a maga előnyei és kiváltságai, — meg vannak a maga kötelességei is a nyilvánosság, a közélet terén.

És ha igazságosak akarunk lenni, be kell vallanunk, hogy e kötelességeket a főurak egy része nem teljesítette, mert nem is ismerte.

Nem lehet azt kívánni, hogy a kit a véletlen nagy ranggal és vagyonnal áldott meg, az kötelességének tartsa csupán a közjónak élni s valóban furcsa lenne, ha a kiváltságos osztálynak, azért, mert kiváltságos, mások akarnák megszabni, hogy mivel töltse idejét, mire költse vagyonát s mily kedvtelésben, minő mulatságokban gyönyörködjék?

Hanem a legnagyobb műveltség megszerzésének az a könnyű módja, melylyel a főnemesek rendelkeznek, önnönmaguk iránti kötelességükké teszi ennek a legnagyobb műveltségnek megszerzését, mely aztán úgy élvezeteiben, mint munkájában oly dolgokat keres föl és kultivál, melyek a közjó előmozdítására, a művészetekben az izlés nemesítésére s az irodalom pártolására is szolgálnak.

Mulatságairól lehet logjobban megismerni az embert s mig a főuri világban jóformán nincs egyetlen egy sem, ki a lovakban és kutyákban gyönyörűségét ne lehné: addig alig állíthatjuk, hogy a jó magyar könyvek most élő és uralkodó főuraink mulatságai között valami nagyon szerepelnének.

Pedig a magyar irodalomnak nem csak pártolása, hanem művelése is századok óta dicsősége a magyar uraknak. Gyöngyössytől és Balassától kezdve Eötvösig és Nádasdyig a magyar főurak egész hosszú sorát nevezhetnők meg, a kik az irodalmat vagy pártolták vagy maguk is művelték.

Reméljük azonban, hogy a mostani közöny csak rövid ideig tart s reméljük, hogy a mostani ifju főuri nemzedékből egy erős irodalom-pártoló közönség fog alakulni.

Reményünket vetjük pedig különösen abba az ifjuságba,

mely elismerve az irodalomban való jártasság szükségét, «Irodalmi társaság» czímen önképző kört alakított.

Kétségkívül ez a főnemesi önképző-kör is, mint általában minden fiatal «irodalmi» társaság, meg fogja teremni a maga rossz íróit, de mindenesetre meg fogja teremni az irodalmat ismerő, kedvelő és pártoló publikumot s míg őket miveltebbekké képezi, használ a közjónak is, — ha csak az egész mozgalom nem fiatalos szalmaláng.

Porzolt Kálmán.

A csendőrség személyi ügyei és viszonya a hatóságokhoz.

III.

A m. kir. csendőrség hivatva van működési területén a személy- és vagyonbiztonság felett őrködni, a békét és közrendet fentartani, a magy. büntető törvénykönyvben körülírt összes büntetendő cselekményeket erélyesen üldözni, azok elkövetőit minden áron kézrekeríteni s további érdemleges elbánás végett az illető törvényhatóságoknak indokolt tényleírás mellett átadni. Továbbá a véletlenségből eredő veszélyeket és károkat lehetőleg megakadályozni, a megzavart rendet és békét helyreállítani, a vétkeket kipuhatolni s megfenyítés végett az illetékes törvényhatóságnak (büntető bíróságoknak) feljelenteni, illetőleg átadni.

Ez volna összegezve a m. k. csendőrség hivatása, de hogy e mindenesetre igen szép és sokoldalú hivatásnak mentől tisztább képét nyerhessük, tekintsünk a részletekbe. Mindenekelőtt tudni kell, hogy a csendőrség tulajdonképeni működése két irányban nyilvánul és pedig:

1. a hatóságok felhívására karhatalmat nyújt azok mindennemű hivatalos ténykedésénél, ha t. i. ennek szüksége fönn forog és az illető állami vagy hatósági tisztviselő személyét veszély fenyegeti, nehogy ez hivatásának áldozatul essék. Továbbá szintén írásbeli felhívással igénybe vehetik a hatóságok a csendőrség szolgálatát büntettesek letartóztatására, veszélyesebb fegyenczek őr-kíséretére, gyanus helyek kimotozására stb., általában oly szolgálatokra, melyeknek feltétlen teljesítését a csendőrségi utasítás részletesen körülírja; ellenben oly szolgálatokra, melyeknek teljesítésére más állami vagy hatósági közegek hivatvák, egyáltalán nem alkalmazható, legfőbb hivatása lévén minden fizikai erejét a közbiztonság fentartására fordítani.

A csendőrség szolgálatát jogosultak írás, esetleg szóbeli felhívás által igénybe venni a m. kir. bíróságok és kir. ügyészségek oly ügyekben, melyek teljesítésére első sorban a közbiztonsági közegek hivatvák, továbbá az összes szolgabírói hivatalok és fegyintézetek igazgatóságai, míg más polgári — pénzügyi — adó és postahivatalok, valamint a közös hadsereg és honvédség parancsnokságai és a községi előljáróságok csak is a szolgabírók útján vehetik igénybe a csendőrség karhatalmát. Ezen intézkedés azért történik, hogy minden hatóság kénye-kedve szerint ne gazdálkodhassék, a közbiztonság rovására el ne vonhassa a csendőrséget eredeti hivatásától s oly szolgálatokra igénybe ne vehesse, melyek állásával meg nem egyeznek, mint pl. dohány vagy sócsempészek kipuhatolása, mely szorosán a pénzügyőrség feladata, hivatalos levelek továbbítása, melyeket a postahivatalok saját közegeik által tartoznak továbbítani, katonai raktárak őrzete, melyekre az illető katonai hatóságok tartoznak saját őrségeik által felügyeltetni, stb.

A hatóságok felhívásaikban a csendőrségnek utasításokat nem adhatnak, a mennyiben ez szolgálatát a minden lépését szabályozó csendőrségi utasítás utmutatásai és előljárói parancsa szerint teljesíti; a hatóságok tehát felhívásaikban csupán azt tüntetik fel, hogy a csendőrség szolgálatát, karhatalmát egy vagy más ügyben igénylik, esetleg annak szükséges voltát indokolják. — Nem lévén felelősek a szolgálat végrehajtásáért — csupán a felhívás tartalmáért, önként értendődik' hogy további beavatkozásuk is elesik, mert az már az egyes alosztály-parancsnokok ügyköréhez tartozik, kik hivatva vannak a szolgálat minden ágára szakadatlan befolyást és felügyeletet gyakorolni.

A csendőrség működése

2. annak önálló szolgálat-kezelésében nyilvánul, melyet minden hatósági felhívás nélkül — tulajdonképeni hivatásából kifolyólag — a fenálló törvények értelmében, saját előljárói oktatása szerint teljesít. Ugyanis minden egyes csendőrségi őr azon a területen, mely neki felügyeleti körül kijelöltetett, tartozik a közbiztonság fölött folytonos éber portyázás által őrködni. Hogy ama portyázások az őr-kerület minden egyes pontján mentől gyakrabban és czélszerűbben eszközöltessenek, minden őrkerület a terület nagyságához képest 3, 4, 5, 6, vagy 7 őrjáratba osztatik be az illető szakasz-parancsnok által, az egyes őrjáratoknál pedig a portyázás időtartama átlag 10-től 100 óra közt váltakozik, minden őrjárat összállításánál tekintetbe vétetvén a beportyázandó községek száma, a közbeeső és szintén őrködést igénylő tanyák, korcsmák, egyes házak stb. a hirszerzési szolgálat és az előírt pihenők, a melyekre a szükséges idő órákban szintén hozzászámittatik az őrjárat időtartamához.

Az őrparancsnok által az őrkerület egyik vagy másik őrjáratába kirendelt jár-őrök (rendesen két csendőr) kötelesek az általuk beportyázott terület közbiztonsági viszonyairól maguknak beható tájékozást szerezni s a portyázás befejezése után az őrparancsnokoknak kimerítő szóbeli jelentést tenni.

Ily portyázások alkalmával a csendőrségi járőrök kötelessége a következőkben foglalható össze — és pedig:

a) büntetés alá eső tetteknek, a mennyiben az lehetséges, közbelépés által való megakadályozása, véghez vitt törvénysértések kiderítése, gonosztettek és gonosztévők nyomozása;

b) a védtörvény-rendeletek és tilalmak áthágását szándékozók figyelmeztetése, áthágók feljelentése, előírt esetekben elfogása;

c) a közbiztonsági rend és csend fentartása czéljából minden nem engedélyezett népcsoportosulást és összecsendülést megakadályozni, a tömeget szétoszlásra fölhívni, szétoszlantni s a vétkeket elfogni;

d) minden állampolgár személyét és vagyonát erőszakoskodás ellen megvédeni, esetleg az azt veszélyeztetők ellen a b) pont szerint eljárni;

e) uton-utfélen vagy máshol feltalált holttestek, minden tüzeset, betörés, rablótámadás s általában minden bűntény, vétség vagy kihágást képező esetek felől magának biztos tudomást szerezni, a tetteket kinyomozni, elfogni és átadni, esetleg feljelenteni az illető büntető bíróságnak;

f) nyilvános közutakon, téreken s oly népgyűléseknél, melyek a közrendet és közbiztonságot veszélyeztetik, tüzvész, árvíz és egyáltalán minden fenyegető veszély alkalmával a közbiztonságot, csendet és rendet helyreállítani s fentartani, a kihágások és rendetlenségeknek elejét venni, ezek előidézőit, valamint a bűnrészeseket és a

járór ellen szegülőket letartóztatni és irányukban a b) pont értelmében eljárni;

g) az állampolgárok személyének vagy tulajdonának megsértését, avagy más szerencsétlenségeket azonnali közbelépés által megakadályozni és az e részben észlelt kihágásokat, mulasztásokat és hiányokat az illetékes hatóságoknak feljelenteni;

h) különösen fel kell ügyelniük mindennemű házalásra s a mennyiben az nem engedélyezett, meggátolni, a veszélyes anyagokat elkobozni s az illetékes hatóságnak további eljárás végett átadni;

i) utasokat — közbiztonságilag veszélyeztetett utvonalakon — tovább kísérni;

k) a hadsereg vagy honvédség kötelékéből megszökött katonákat elfogni és a legközelebbi katonai, illetve honvéd állomás parancsnokságának átadni;

l) minden országszerte körözött egyént kipuhatolni, elfogni s a köröző hatóságnak átadni;

m) rendőri felügyelet alá helyezett egyének és képek minden lépését figyelemmel kísérni, ha szükség forog fönn, azokat elfogni s a közigazgatási hatóságnak átadni;

n) erődítésekre, nyilvános közlekedési eszközökre és tárgyakra, mint például vasutakra, távirdai huzalokra, telephonokra, országutakra, faültetvényekre, csatornákra, vízszabályozási töltésekre és művekre, hidakra, zsilipekre, továbbá állami, megyei vagy községi határjelekre, czimtablákra, emlékszobrokra, különösen a határszélekre éber figyelmet fordítani, — az észlelt károkat és rongálásokat — valamint a vasutak, gőzhajók és más közlekedési eszközök körül talált hiányokat a hatóságoknak feljelenteni s tekintettel az ily nyilvános építményekre és a fenálló szabályokra (tilalmakra) a vétkeseket, illetőleg merénylőket letartóztatni és a büntető bíróságnak átadni;

o) mindennemű közlekedési vonalagnál és utagnál gondoskodni kell arról, hogy a forgalmi összeköttetés meg ne akadályoztassék és különösen arra felügyelni, hogy mindenki az utrendészet, nemkülönben a folyam, illetőleg a folyórendészet szabályaihoz alkalmazkodjék, előre bocsátott figyelmeztetés után a rendelet ellen szegülők a legközelebbi közigazgatási hatósághoz bejelentendők, esetleg elővezetendők.

Az örparancsnok minden fontosabb ügyben, ha az őrs-állomás helyén szolgabíró is van, avval értekezik, avval szakadatlan érintkezésben áll s neki az őrskörletben előfordult minden oly esetet is bejelent, mely különben más hatóságok illetékessége alá tartozik, azért, hogy a közigazgatási hatóság minden irányban ismerje járása közbiztonsági állapotát s az alája rendelt községi előjárásokat megfelelően befolyásolhassa.

Az örparancsnok az őrs-legénységnek minden szolgálatáról és az őrs által elért minden eredményről 5 naponként összes jelentést szerkeszt s azt felterjeszti a csendőr-parancsnokságnak, mely minden hó végével az összes szakasz-parancsnok által bejelentett eseményeket összegezve, a belügyminiszternek terjeszti fel tudomásvétel és tájékoztatás végett.

A fentjelzett módon szerkesztett jelentések egy kivonata minden csendőr-parancsnokság által megküldetik az egyes megyék alispáni hivatalainak is, hogy ezek a havi közgyűlésen kellő tájékoztatást nyújthassanak a megye közbiztonsági állapotáról és az e téren elért eredményekről.

Hogy az egyes tisztosztály-parancsnokok a megyék közbiztonságát érdeklő ügyekben közvetlen érintkezésben állhassanak, azok fő- és alispánjaival, már az első szervezésnél akként lett gondoskodva, hogy az illető szárny és szakasz-parancsnokságok állomáshelyei a megyék szé-

helyein legyenek, míg az őrsök állomáshelyeinek megállapításánál nem annyira a megyék területének politikai beosztása, mint inkább az egyes vidékek közbiztonsági viszonyai voltak a mérvadók, úgy azonban, hogy az egyes megyékben elhelyezett őrsök felügyeleti körlete más megyék területére ki nem terjeszthető, nehogy ez által az őrsök működési képessége hátrányt szenvedjen.

Katona Béla.

A megyei választások.

A megyei tisztújítási mozgalmak országszerte véget értek. Deczember 29-én voltak az utolsó választások. Ezek eredményéből közöljük a következőket:

Deczember 27-én választott: *Torda-Aranyosmegye*; alispán lett Veress Dénes, főjegyző Rediger Béla.

Deczember 28-án *Hajdúmegye*; alispán Rázsó Gyula, főjegyző Fekete Sándor. *Udvarhely*; alispán dr. Fönök Albert, főjegyző Kenétsy Béla. *Szatmár*; alispán Ujjfalussy Sándor, főjegyző Zanathy Ferencz. *Szolnok-Doboka*; alispán Szarvadi Pál, főjegyző id. br. Diószegi Géza. *Trencsén*; alispán Zsámbokrétthy Emil, főjegyző Bangya Gusztáv. *Tolna*; alispán Perczel Dezső, főjegyző Pápe Gyula.

Deczember 29-én *Hont*; alispán Pongrácz Lajos, főjegyző Lestyánszky Sándor. *Hunyad*; alispán Baresay Kálmán, főjegyző Sándor Miklós. *Békés*; alispán Jancsovics Pál, főjegyző Márky Lajos.

IRODALOM.

Nem az a kérdés...

Nem az a kérdés: mennyit éltünk

A kalendárium szerint!

— Hanem az, a mit csak szívünk tud,

Hogy mennyit szenvedénk?

Nem a koldús a legszegényebb...

Óh, nála sokkal nyomorúbb,

Ki gyémántér' se tud szerezni

Egy virág-koszorút.

Nem azt öli a fájdalom, ki

Nyög szívet tépő bű miatt,

Az a halálosan beteg, kit

Semmi meg nem rikat.

Szabó Endre.

Magyar nők lírája.

Nem akarom itt feszegetni, helyes-e, ha nők is foglalkoznak irodalommal és egyáltalán képesek-e a művészet bármely ágában a középszerűn felül álló műveket alkotni. Nem kutatom, helyesen gondolkozott-e Molière, midőn a kék harisnyás, tudós nőket kigúnyolta, s vajon a főzőkánál, bölcsőringatás és a kötőtű, vagy pedig a lant felelnek-e meg inkább a nő hivatásának? Ezek sokkal gyakrabban megvitatott kérdések, hogyszem ily rövid irodalomtörténeti cikk megfelelhetne rájuk. Csak azt akarom itt megjegyezni, hogy kezdő és fejletlen irodalmaknak ritkán

vannak valamire való nő-írói s hogy a nők szereplése mindig az illető irodalom fejlettségére mutat. Angol-, Német- és Franciaország, mint az élő irodalmak első rangú képviselői, mutathatják fel a legelőbbkelő nőírókat. Ilyenek, hogy többet ne említsek: Ouida, Hemans Felicia, Landon Laetitia, George Elliot, Staël asszony, George Sand, Delphine Gay, Desbordes Valmore, Marlitt, Detleff Károly, Werner, Betty Paoli, Droste Hülshoff, Ada Christen, Adam asszony és sok más, le, egészen Mühlbach Lujzáig és Birchpfeiffer Saroltáig, a kik mellé a mi irodalmunkból alig helyezhetünk valakit. Mindazáltal, ha ama körülményből, hogy nőíróink évről-évre szaporodnak, sőt javulnak, arra lehet következtetni, hogy irodalmunk folyvást fejlődik, általánosbul és szélesebb medert és magának, hogy nemcsak az olvasók, hanem az irodalmi műveltséggel bíró *műkedvelők* száma is egyre szaporodik: közel vagyunk az időhöz, midőn irodalmunk történetében az asszonyok műzsájának külön fejezetre lesz szüksége s külföldi testvérei előtt nem fog kelleni szégyenkeznie.

Irodalmunk történetében az első nőnév Sövényházy Mária, a ki mint biblia-másoló van említve. Az első nőíró azonban Lórántffy Zsuzsanna, I. Rákóczy György neje, a ki a 17-ik században élt. Utána már több irodalommal foglalkozó nőre akadunk, főleg az előbbkelő körökben. Ezeket és a későbbieket mellőzni fogom, mivel czikkem csak a magyar nőlírikusokról szándékozik megemlékezni.

Az első nő, kinek lelkében magyar dal született, Pekry Lőrincz kuruczvezér neje: Petróczy Kata Szidónia (szül. 1681.) volt, a ki kalandos életéről is ösmeretes. Mint amazon hadjáratokban vett részt s egy ideig fogságban is ült. Őt követték Molnár Borbára, (szül. 1760.) Fábian Júlia és Ujfalvy Krisztina, (1761—1818.) kik közt az utóbbi határozottan a legtehetségesebb. Formát, eszmét s mélyebb hangulatot találunk verseiben, mint a rákövetkezett, túlbecsült Dukai Takács Juditéiban. Csak igazán költői lélekből fakadhattak az ilyen versszakok:

Szenvedj szívem, szenvedj! kerüld szólni;
Az igazság nem tud panaszkodni,
Tisztelj majd meg azzal egy sirboltot,
Hogy nem tudta senki, itt mi bántott.

Költői levelezést is folytatott Molnár Borbárával.

Malvina, családi nevén Dukai Takács Judit, (1795—1836) már ebben a században pöngette lantját. Berzsenyi is irt hozzá verset és általán nagy elismerésben részesült, ünnepelt asszony volt. Toldy is hosszasan és dícsérőleg emlékezik meg róla, jóllehet Ujfalvy Krisztina erejével, közvetlenségével nem bír. De annyit és oly csinnal irt, hogy általánosán őt tartják az első magyar nőköltőnek.

Az eddig említettek mind előkelő, nemes családokból származott nők voltak, a mi arra mutat, hogy a szegényebb sorsuak nem bírtak annyi műveltséggel, hogy az irodalommal foglalkozhattak volna. Még napjainkban is a jobbmódú nemes családok soraiból kerül ki nőíróink többsége, míg másutt, teszem föl Németországban, a nevelőnők, gouvernanteok szolgáltatják a legtöbb nőírókat. Az is különös, hogy míg a külföldi nők, talán, mert érzik, hogy az irodalmárkodás nem nőies, férfi neveket vesznek föl, (George Sand, Detleff Károly, Stern Dániel, Werner stb.) a mi nőpoétáink sokáig vezetéknevük elhagyásával egyszerű női keresztnév alatt irtak. (Malvina, Atala, Flóra, Iduna, Izidóra, Hajnalka stb.) Azt hiszem, ez a szerény keresztnév jobban is illik a női szív egyszerű, csöndes dalai alá, melyeknél, a forma náluk ritkán emelkedvén művészetté, többnyire magával az érzéssel, a hangulattal kell beérnünk.

Malvina után Ferenczy Terézig (Ferenczy István szob-

rász unokahuga) nem akadt figyelemreméltó nőpoéta. E szerencsétlen fiatal leánynál (1830—1853.) mostanig sincs férfiasabb, erősebb tehetség nőköltőink közt. Tudvalevőleg 23 éves korában pisztollyal maga oltotta ki életét. Így mutatta meg a világnak, hogy fájdalmához, sötét, vigasztalan dalaihoz joga volt, s hogy a világbánatot, ha betegsége volt is, nem affektálta. Zalár, Lisznyai, Majthényi Flóra és mások irtak halálára verseket, Bulcsu Károly pedig Téli virágok cz. alatt egy füzetet adott ki verseiből. Zalár szép költeménye jellemzi Ferenczy Teréz egész kedélyvilágát:

Ne bántsatok, ne vigasztaljatok!
Szeretem én, hogy szomorú vagyok.
Egyebem sincs, csupán a fájdalom,
Vele beszélek, őtet hallgatom.
Itt a tavasz, szabadba menjetek...
Én is megyek, de én magam megyek.

Óh, fájdalom! hogy' tudsz beszélni te,
Oly édesen, miként a fülmile.
Hisz' eddig oly keserű volt dalod,
Azt hittem én, mérgétül meghalok.
Mily gyönyörű szép mostan éneked!...
Én is dalolok még egyszer veled.

Miről beszélsz? Ezüst, arany hegyek,
Tündérvölgyekben kristály csermelyek.
Smaragd mezők gyémánt virágai,
Szellő, mely oly lágyan tud szállani:
Csak érzi a virág, de nem remeg...
Oda, oda vigyétek lelkemet!

Mily hajnal!... mily nap!... milyen csillagok!...
A patakokban fürdő angyalok.
A patak partján egy ősz szent pihen,
Ugy néz ki, mintha isten volna... nem?
Megállj! megállj! beszélnem kell veled:
Ajándékot hoztam: egy életet!

Valóban, neki nem volt egyebe a fájdalomnál s ajándékul dobta a halálnak ifju életét. Csak huszonhárom éves volt. Öngyilkosságának okát nem tudni. Némelyek szerelmet, mások mást gyanítanak; de pesszimiztikus, kétségbeesett költészete azt sejteti, hogy az életundor nála krónikus baj volt, melynek csak ily végzetes halál vethetett véget. A boldogság utáni végtelen sóvárgás tette őt oly nagyon boldogtalanná.

Életunt czimű költeményében azt mondja, hogy «a mi földünk sarat terem sajtolt könnyeiből az ártatlanságnak.» Egy másikban (Halálvagy) zavart lelkét ily megható képen írja le:

Elmegyek anyámnak
Árva sirdombjához,
Imádkoznám, de nem tudok.
Tiszta értelem kell
A tiszta imához,
Nem ily örült gondolatok.

Tél kezdetén fölsóhajt, hogy meg nem halhat, mint a természet s napkeltekor az fáj neki, hogy ismét egy napot élhet. Hattyudalában (Pacsirta) arra kéri a pacsirtát, hogy sirjára szálljon, ott zengje el a nagy bút, mely a halálba üldözte s ott köszöntse a kelő napsugarat.

Mennyi fájdalom, mely nemsokára igazolta magát! Versei olvasásakor látni véljük szíve mély sebét s úgy tesz, hogy omló vére melegét érezzük. A leglázasabb magyar költő. Vajda csak szenvedélyesebb, viharosabb, de nem egyszersmind bánatosabb. Ferenczy Teréz nyelvezete is erős, darabos, férfias; képei merészek, néha újak, és, a mi szintén nagy tehetségének a jele, nem retten vissza az erős, sőt durva, de jellemző és hatásos

kifejezésektől. Szabadszájú, mint Petőfi és Vörösmarty. Egy helyütt pl. ezeket mondja:

Mi ez a föld... úgy tartom, semmi más,
Mint egy roppant nagy rothadás, —
Egy holttest, melyet elvetett
Az ég, mivel idétlen' született.
S mi a növényzet, a mely rajt' tenyész?...
Semmi egyéb, mint iszonyú penész.
S mik az állatok, szabad kérdeni?...
S mi mik vagyunk?... E holttest férgei.

Olykor filozofál is, sőt a modern pesszimizmus elvei is megpendülnek némely sorában. A rossz szükségességét a világon így bizonyítja:

Ha kiveszne minden vétek
Az emberek között;
S mit az ég öntözött
Dudva s gyom nem teremnének:
Mi kelete lenne
Az unott virágnak,
Mi kelete lenne
Erény- s boldogságnak?
E földön hát azt hirdessétek:
Éljen a dudva meg a vétek!

Valóságos schopenhaueri észjárás, mely nőtől meglep. Elbeszélő és leíró költeményei is figyelemreméltók, főleg A megölt kigyó című, melynek romantikus tartalma, hogy mialatt egy fiatal leány alszik az erdőben, egy nagy kigyó közeledik feléje. Szerencséjére vagy szerencsétlenségére épen arra megy egy vadász, ki a kigyót meglövi, mire a lányka fölébred és:

— — sápad, sápad, sápad,
Év múlik el s mindig beteg,
Nem a kigyó, nem a kigyó, de
Szíve szerelme ölte meg.

Szóval Ferenczy Teréz oly tehetség, a kinek helye van irodalmunk történetében s a kivel az irodalomtörténet-íróknak legalább is oly bőven kellene foglalkozniok, mint Dukai Takács Judittal.

Verseket irtak e korban még: Vahot Sándorné, Izidóra (Bethlen Miklós grófné) gr. Wass Ottilia, Malom Lujza és Szőlősi Nina, egy 18 éves korban aszkórbán elhalt színésznő. Ismertebb ezeknél Szendrey Júlia, később Petőfinek a felesége, kinek egy pár gyöngéd kedélyű verse van, a minő pl. a Bölcső mellett című. Sok helyen félreismerhetetlen Petőfi hatása, különösen az erőtetett vonatkozású képekben, a keresztül nem vitt hasonlatokban, elvont fogalmak erőszakos megelevenítésében sat. P. o.:

Lesz temető a szív, hol nyugszik
Annyi szép és ifjú halott,
Kiket az élet csak gyilkolni,
De feledtetni nem tudott.

Holttesteinken ott élődnek
— S gyötrelminket ez neveli, —
Az emlékezet tehetetlen,
Szünetlen' éhes férgei.

Iduna (Szász Polyxena; † 1853.) Szász Károlyné benső, gyöngéd női kedély. Minden dalában igazi nő. Kedves, gyöngéd, szerelmes és szelid. Ő is, mint annyi sok más tehetségünk, korán szállt a sirba. Költeményei közül kiválnak: Vágy, Szerettem, Tanitsatok, Két csillag egymáshoz közel... stb.

Kisfaludy Atala (Szalay Károlyné) is nőies, de nagyobb szabásu tehetség Idunánál s nőiessége több eszmével párosul. Született Kötsén, Somogy megyében. Első műve 1858-ban jelent meg a Hölgyfutárban. Kötetben 1863-ban adta ki verseit. Ezután több mint tiz éven át igen keveset irt, sűrűbben csak a hetvenes évek végén találko-

tunk nevével újra. Jelenleg megint hallgat. Irt rajzokat is, melyek főleg gyöngéd, finom árnyalatu nyelvezetük által keltenek figyelmet. A Petőfi-társaság 1878-ban tagjának választotta s így ő az első magyar nő, a ki irodalmi társaság tagja. Azóta Beniczkyne Bajza Lenke is részesült ily kitüntetésben.

Nőköltőink közt Kisfaludy Atala tud legjobban verselni. Itt-ott igen jól találja el a heinei hangot, (Majd holnap... Csak azt tudom még, hogy akkor tavasz volt stb.) másutt meg' csupa gyöngédség és nőiesség. (Első szerelmemhez.) Egyik legújabb versében ily panteisztikus világnézetre is akadunk:

Jehovah! voltam és leszek örökké!
Harmat, mely lenn, csillag, mely fenn ragyog.
Árny, felhő, illat, fény, kérub vagy féreg
Nem kérdezem', — Jehovah én vagyok.

Szép és találó, a mit dalairól mond:

Ha dalában csak egy kebel
Vigaszra, örömmre lelt:
Akkor az elszállt madárka
Nem hiába énekelt.

S ha szívével, illatával
Örömet szerezhete:
Rövid bár, haszontalan nem
Volt a virág élete.

Óh, hát hagyjatok dalolni,
Hallgassátok énekem',
Aztán nem kell az utókor,
A dicsőség énekem.

Schumann egyik levelében ugyanezt így fejezi ki: «Nem a dicséret emeli a művészt, hanem az öröm, hogy a mit érzett, idegen szívekben harmónikusan visszazeng.» — Kisfaludy Atala, a ki rokonságban van Ányos Pállal, a Kisfaludyakkal és Endrődi Sándorral, Ferenczy Teréz mellett a nők közt a leghivatottabb képviselője lantos költészetünknek.

Termékenységénél fogva korunk két ismert nőpoétája Wohl Janka és Majthényi Flóra. Hajnalka (Rózsaági Antalné) is kiadott egy kötet verset. Legújabbán épen nem akad nőköltő. A ki nő most ír, mind a prózát, a novellát, rajzot, regényt kultiválja. Van is köztük néhány jóra való tehetség, teszem a Büttner nővérek, Nogáll Janka (Szabó Endréné) s még néhány. Ezekről talán máskor.

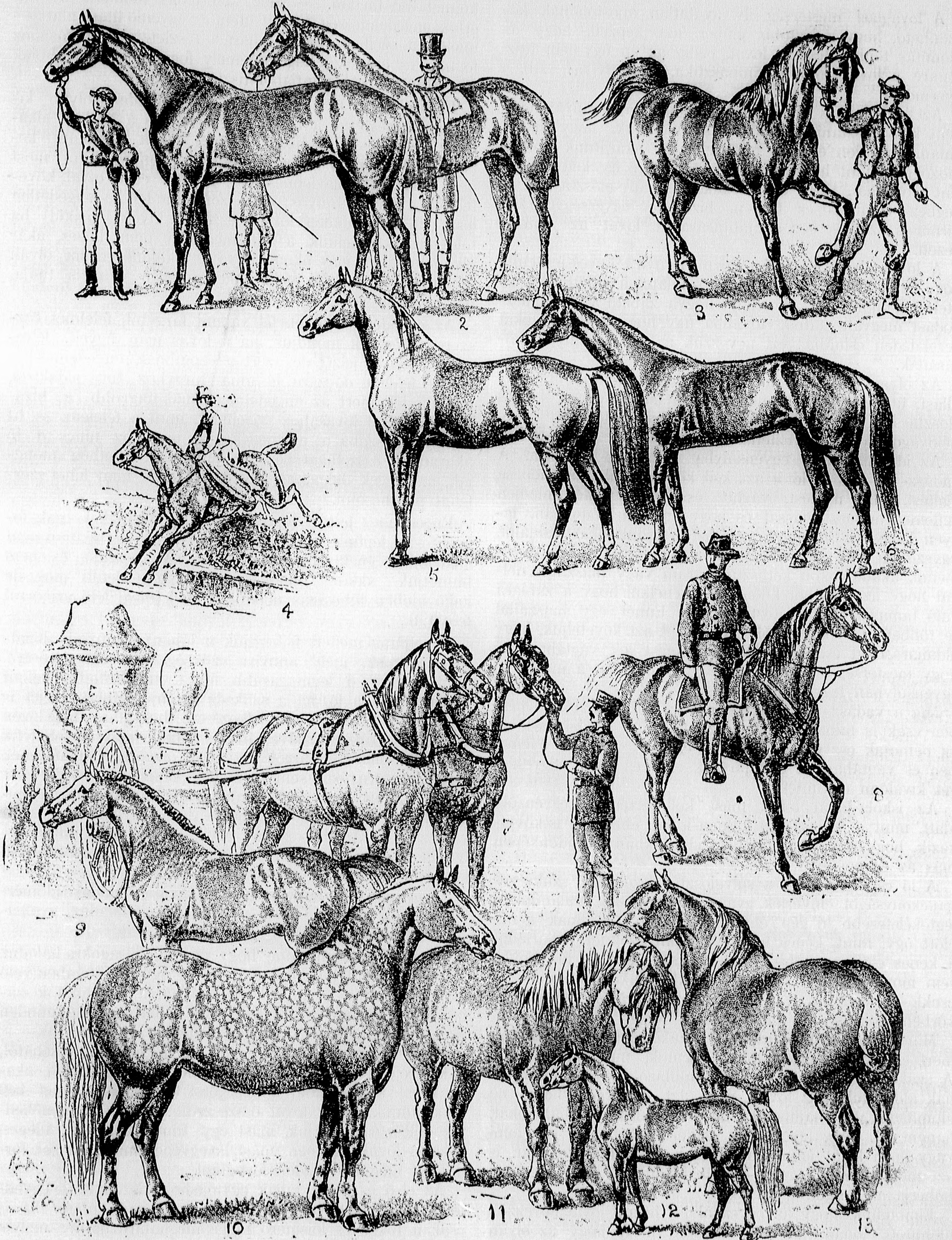
Reviczky Gyula.

S P O R T.

A ló idomítása.

Mindenekelőtt ama nézetemnek adok kifejezést, hogy lóidomítási recept a világon nincs; a ló nem tárgy, de minden egyes ló individuum és így majdnem minden lóval másként kell bánni. Bizonyos recept szerint idomító lovas tiz ló közül egy részt elront, más részt pedig esőkönnyössé tesz, s e mellett a lovakat elcsigázza, mint azt sokhelyt, a hol a lóidomítók nem tapasztalt lovasok, sajnosan lehet észlelni. Ezek az idomítók tapasztalatlanságukat az előirt szabályokhoz való szó szerinti ragaszkodással akarják pótolni. — A szabályok, tartalmazzanak bár csupa arany igazságokat, csak irányelveket nyújthatnak s mind ama lovakról, melyek a fent jelzett idomítóknak áldozatul esnek, — természetesen külön-külön fejezeteket nem írhatnak.

Amerikai lókiállítás.

A lovaglási mesterség ily avatatlan apostolainak köszönhető, hogy a legtöbb ember azt képzei, hogy az idomítás tönkre teszi a lovat, pedig az ép úgy nem teszi tönkre a lovat, mint a gimnasztika, táncz, vívás, stb. a gyermeket.

Azt a laikus is tudja, hogy a lónak saját súlyát más-ként kell elosztania, ha tőle azt követeljük, hogy hátán valamit hordjon és eme teherrel a mi akaratumk szerint mozogjon, mint ha szabadon saját kénye és kedve szerint mozoghat. Hogy ezt a szükséges súly-elosztást a ló véghez vinni képes legyen, bizonyos ügyességgel kell bírnia s ez ügyesség elsajátítására a lovat az idomító vezeti.

A lovat olyan állapotba hozni, annyira ügyessé tenni, hogy az minden tőle követelt mozdulatot, a nélkül, hogy az ütemből kijönne és a nélkül, hogy a zablán való támaszkodást megváltoztatná, továbbá úgy, hogy a fordulatokat kerekdeden csinálja: ezt nevezzük a ló egyensúlyba hozásának.

Az olyan ló, mely minden mozdulatot, fordulatot, megállást, ütem- vagy jármód-változtatást súlyának helyes elosztásával képes megtenni, tökéletesen idomított vagy belovagolt lónak nevezetik.

Az idomítás a ló egyensúlyba hozatalát czélozza. A vadász- és katona-lótól azt kell követelnünk, hogy lépést, ügetést, sebes ügetést, vágtát és sebes vágtát menjen kellemes támaszkodással és hogy eme jármódokban, legyen képes az *ütemnek megfelelő* fordulatokat csinálni, úgyszintén eme jármódok valamelyikéből a másikba átmenni, akadályokon keresztül ugrani vagy mászni, a nélkül hogy az ütemből kijönne, és a nélkül, hogy a zablára való támaszkodást változtatná. — Ennél egy hajszállal se többet. Az iskola-lótól ezen kívül azt követeljük, hogy oldaljárásokat csináljon, lépést, ügetést és vágtában és hogy mesterséges jármódok- és ugrásoknál is a megfelelő egyensúlyban legyen.

Mig a vadász- és katona-lónál az oldaljárásokat lépésben csak is mint eszközt használjuk, — az iskola-lónál az nemcsak eszköz, de részben czél is, miután ügetésben és vágtában az oldaljárások a ló és lovas ügyességét kiválóan előtűntetik.

Az iskola-lónál tehát mást kell értenünk egyensúly alatt, mint a vadász- és katona-lónál, ebből az is következik, hogy minden idomítási időszakban tulajdonképen más az egyensúly.

A ló csuklóit, hogy a súlyelosztás czéljából szükséges hajlékonyságot elnyerjék, gyakorolnunk kell. Valamint a legtökéletesebb új gép. charnierjei nem fordulnak kenés előtt úgy, mint, kenés után, valamint ezeknél a súrlódás a kenés előtt nagyobb, mint azután, úgy a ló csuklóit sem mozognak oly könnyen csukló-gyakorlatok előtt. A csukló-gyakorlatok a lónál: az oldaljárások, fordulatok körben mozgás és a hajlítások.

Mindezeket a gyakorlatokat szakértőleg kell vezetni, mert ellenkező esetben többet ártunk, mint használunk. A szakértelem nélkül vezetett hajlítások- és oldaljárásoknak áldozatul esett lovak, nem azt mutatják, hogy ne idomítsunk, ne hajlítsunk, ne csináljunk oldaljárásokat, hanem azt, hogy igyekezék szakértő lenni, a ki lovagolni vagy épen lovat idomítani akar, mert a régi magyar is azt mondta már régen: — «a ki minck nem mestere, hóhérja az annak.»

Elmondtuk, hogy az egyensúlyba hozott lovat nevezzük idomított lónak. Hozzá tehetjük még, hogy az olyan egyensúlyba hozott lovat nevezhetjük idomított lónak, mely minden körülmény között engedelmeskedik és egyenlő

ütemet tud tartani. — Meg kell tehát mondanom: mit értek engedelmesség és mit ütem és egyenlő ütem alatt — mielőtt a czélhoz vezető eljárás részleteinek leírásához fognék és igyekezni fogok némely fogalmat a továbbiak megérthetése szempontjából tisztázni.

Engedelmes a ló akkor, ha a lovas minden olyan kívánságát megteszi, a melyet megértett és a melyet alkatanál, erejénél és kiképzési fokánál fogva megtenni képes. — Minden ló (már elrontott esökönyös lóról most nem beszélek) engedelmes lesz, ha tőle csak olyat követelünk, a mi méltányos; és viszont minden ló engedetlen lesz, (itt már minden lóról beszélek, kivétel nélkül) ha tőle olyat követelünk, a mit megtenni nem képes, akár alkatanál, akár más oknál fogva és különösen ha olyan modorban követeljük, hogy tulajdonképen nem is tudja, mit akarunk vele megtenni.

Az engedelmes ló pl. fél valami tárgytól, félelmét összszerezzenés, sőt mondjuk, ha a lovas nem ügyelt, félreugrás által is jelzi; de azért a czombnak engedelmeskedik és félelme daczára is ama tárgyhoz fog oldalozni, melytől fél, mert az engedelmes lónál nagyobb a bizalom, melylyel lovasához viseltetik, mint a félelem. — Itt nem jöhet szóba a megijedés, — mert az nincs a ló akaratával összefüggésben, az, mint a közéletben mondják, az idegek dolga, az idegeknek pedig nem lehet szerfelett parancsolni.

Engedelmes lesz a ló, ha követelményeinkkel csak fokozatosan lépünk fel, s ha jó kedvét vagy tudatlanságát engedetlenségnek, makaesságnak nem vesszük és nem büntetjük akkor midőn azt nem érdemli meg, de kellő időben tétovázás nélkül tettének megfelelő szigorral fenytjük.

Ily eljárás mellett fejlesztjük a lóban szunnyadó bizalmat irántunk, mely annyira szükséges a czél elérésére.

Mert csak a legmagasabb fokra emelkedett bizalom mellett fogja a ló, ha a szükség kívánja, utolsó erejét is a lovas akaratának rendelkezésére bocsátani, meg lévén egyrészt arról győződve, hogy csak lehető követeltetik tőle, de másrészt arról is, hogy az engedetlenségnek még csak árnyékát sem tűrik el.

Ez említett bizalom hiányának következménye az embertől való félelem, melyből a legtöbb ellenkezés következik. — A jelen század egyik legjobb lóidomítója helyesen mondja, hogy az engedelmesség csak az észszerű követelmények körletében található fel. —

Ütem alatt valamely jármódban való haladás időmértékét értjük; *egyenlő ütem* az, ha a tovahaladás gyorsasága egyarányos.

A tapasztalás mutatja, hogy nagy távolságokra haladni, a lónak lehető kimelésével, csak is egyenlő ütemben való lovaglás mellett lehet. A katonaságnál a mozdulatok szabályszerű végbevitel csak is akkor lehetséges, ha minden egyes lovas egyenlő ütemben lovagol.

Hogy az ütem milyen legyen, az a lovaglás czéljától, a ló erejétől, ama távolságtól, melyet meghaladni akarunk és végre a talaj minőségétől függ. Más ütemet kell lovagolnunk, ha a lovat összeszedni, mást, ha menőkedvét fejleszteni akarjuk, mást egy tunya, mást egy ideges vérmes lóval szemben, mást, ha egyenes, mást, ha sok fordulatot igéayló vonalon lovaglunk.

Az első és hátsó lábak egymáshoz viszonyított egyenletes mozgása folytán keletkezik az egyenlő ütem. Itt is csak a tökéletes lóismerő fogja meghatározhatni: melyik a megfelelő ütem.

Ha több lovat idomítunk egyszerre egy lovardában, az

előbb mondottaknál fogva szükséges az egyenkénti lovaglás.

Ha nem az előbb említett körülményeknek megfelelő ütemben lovaglunk: a ló járását elfogjuk rontani — és az nem fog tisztán járni tudni. — *Tiszta járásnak* nevezzük, ha a lábak a jármódnak megfelelő sorrendben, egyenlő időben és egyenlő térfogattal — mozgattatnak; ennek az ellenkezője különösen lépésben és ügetésben vehető észre poroszkálás, örményjárás, stb. stb. képeben.

A ló természetes állapotában négyféle jármódban tud mozogni: lépésben, ügetésben, vágásban és futtatásban (carriere). E jármódok azok, melyek a ló alkatának és természetének megfelelnek. Minden más jármód, vagy a ló járásának elrontásából vagy mesterkelt idomításból származik; ennél fogva a gyakorlati életben csakis ez említettem négy természetes jármódnak van értéke.

A lépés az a jármód, melyben az egyik első láb lép ki először, ezt az ellenkező oldali hátsó láb követi; ezután a másik első láb és végre a másik hátsó jön tevékenységbe. E jármódban mindig három láb van a földön; a két rézsutas láb viseli a terhet. E jármódban négy patacsattogást lehet hallani.

Az ügetésnél a két rézsutas (diagonális) láb mozog egyszerre, a másik kettő a test súlyának szolgál támaszul. E jármódnál két patacsattogás hallható. Az ügetés az a jármód, mely az idomítás előmozdítására leginkább szolgál. Az ügetésből fejlődik a jó lépés és a jó vágta is. A mint már mondtuk, a tiszta ügetésnél a két egymástól rézsut lévő láb, egyszerre emelendő fel és teendő le és minden lábnak egyenlő távolságra kell lépni, ha ez nem történik, akkor az ügetés nem tiszta.

A nem tiszta ügetés neve: *a poroszkálás*, eme jármódnál, a ló egyik lábával elmarad, vagy az ugyanazon oldalú első és hátulsó lábbal egyszerre lép ki; ez lépésben is megtörténik, és e nem tiszta lépés, szintén poroszkálásnak neveztetik.

Ez és a következő többi nem tiszta, hibás járás, a szabályozott és természetszerű jármódoktól főleg abban különbözik, hogy az egyensúlyt megzavarja és hogy az előre haladás közben is a testnek valamely oldal felé való hajlását észlelhetjük.

Az egyensúlynak megzavarása következtében, a testrészek nem egyenletesen vannak megterhelve és ennél fogva azok egyike többet szenved, mint másika. — A fél-poroszka, vagy *örményjárás*, (németül: dreischlag Antritt) a poroszkálásnak és az ügetésnek keveréke; ez a járás elhamarkodásának következménye.

Eme jármódnál, az egyik első láb, magasabb emelkedése és erősebb fellépése által, mintegy az ütemet hangoztatja. Dreischlagnak azért neveztetik, mert a lábak fellépése közben egy-kettő, hármat lehet olvasni.

Ügyetlen lovasok által túlajtott tüzes, de gyenge lovak leginkább hajlandók e jármód elsajátítására.

A *félvágta* (Mittel-galopp) vagy a repülő poroszkálás (fliegende pass) az ügetésnek és vágának keveréke, a ló elejével vágtazik, hátuljával pedig üget. E jármód természetétől gyenge, vagy hátulján elhasznált különösen hosszú derekú lovak sajátja. A vágta folytonos ugrásoknak sorozata, ekkor a ló először egyik első lábát, azután a másikat, az utóbbtól rézsut lévő hátsó lábbal egyszerre emeli fel és végre a második hátsó lábát, ezen nyugszik egy pillanatig az egész súly.

A mikor mindkét bal láb van előbbre, a ló balra vágtazik, ellenkező esetben pedig jobbra.

Sokan azt mondják tévesen, hogy a ló, a vágánál két egyoldalón levő lábát egyszerre emeli fel, pedig pontos

megfigyelésnél azt fogjuk tapasztalni, hogy itt is a két rézsutas (diagonális) láb mozdul egyszerre, csak hogy a külső első láb akkor, a mikor a földre lép, inkább a test alatt marad és a belső hátsó meghajol, inkább előre helyezkedve. A közönséges rövid vágánál a rézsutas lábak egyszerre érnek a földre, csakis az iskolaszerű rövid vágánál (Schulgalopp) lép a külső első láb valamivel később a földre, mint a belső hátsó láb, azért, mert e jármódnál a ló eleje több ideig marad a levegőben és a hátsó lábak erősen meghajolva támpontul szolgálnak és kevésbé nyulnak.

A vágánál a két első vagy két hátsó lábnak a földre jutása közötti idő valamivel rövidebb, mint a hátsó és első lábak földre jutása közötti.

Sem a lépésnél, sem az ügetésnél nincs oly nagy különbség az ütemben, mint a vágánál, ugy annyira, hogy a más-más ütemben lovagolt vágta, majdnem más jármódnak tűnik fel. Ez okból szükségesnek tartom ennél a jármódnál ezt behatóbban tárgyalni, mint a többinél. A vágánál megkülönböztetjük a természetes, az összeszedett és a sebes vágat.

A természetes vágta az, a mit a nyers lónál akkor látunk, a mikor ügetésben már nem halad elég sebesen és vágta esik; ez a test súlyának előhajlása következtében áll be. A hátsó lábak feszesek, nem hajlanak, ennél fogva a súly egészen a ló elejére jut és az első lábak ügetésben nem képesek egyenletesen haladni, az egyensúlyt fenntartani. Itt minden ugrás nagyobb lesz az előbbinél, míg végre újból ügetésbe fog esni, nem mintha a tüdeje nem bírná a szaladást tovább, de mert rövidíteni az ugrást a hátsó lábak feszességénél fogva nem bírja s a mint a megzavart egyensúlyt ügetésben csak a vágta-ba való esés által, ugy ugyanazt vágta-ban, az első lábakon való zökkenés által képes csak helyreállítani, mely zökkenésnek ügetés a következménye.

Ha egy ilyen lovon ülünk, azt fogjuk érezni, hogy az mindig erősebben és erősebben fekszik bele a zablába s hogy a ló egész súlyát kezünkkel, illetőleg derekunkkal hordjuk.

Az *összeszedett vágánál* a hátsó lábak csánkban meghajlanak, ez által a test súlyának nagyobb részét hordják, a ló eleje szabadabban emelkedhetik.

Itt a hátsó lábak ereje továbbítja a lovat és nem az előre jutott súly, mint az előbbinél.

Összeszedett vágat csak az idomított ló képes menni, a mily könnyen tanulja ezt meg a kiválóan háttas lónak termett ló, olyan nehezen lehet összeszedni és összeszedve vágtazni egy nem jól alkotott lovat, melynél csak is rendkívüli munka után fogjuk azt elérhetni, de mindig érezni fogjuk, mennyire nehezebbre esik az neki. — Egyébiránt az ilyen ló az ugynevezett természetes vágta-ban is csak ritkán fog önszántából menni.

A sebes vágta (train de chasse) egy jól alkotott és idomított lónál az összeszedett vágatól csak abban különbözik, hogy az ugrások hosszúbbak és hogy a ló elejét nem emeli olyan magasra.

E jármód arra szolgál, hogy bizonyos távolságot rövidebb idő alatt és kellemebben haladjunk meg, mint ügetésben.

Itt helyén látom ama nézetemnek kifejezést adni, hogy a ló, különösen mély talajon, kevésbé fárad el sebes vágta-ban (train de chasse), mint sebes ügetésben.

Ennél fogva, ha sebesebben akarunk haladni, mint a ló természetes ügetési üteme megengedi, jó lesz, ha vágta-zunk és nem sebes ügetést lovaglunk. Tartsuk szem előtt, hogy a katona- és vadász-lóval oly rövid vágat ne lo-

vagoljunk, melylyel lassabban haladunk, mint a rendes ügetésben, ezt csak iskola-lóval tehetjük. De viszont, ha csak a ló menési kedvét nem akarjuk az idomítás folyamában fokozni, a rendes ügetésnél sebesebb ütemű ügetést, ne lovagoljunk s ha sebesebben akarunk haladni, ugrassuk sebes vágatába.

A jól lépő ló lépésben egy percz alatt 105 métert, ügetésben 225 métert, sebes vágatában 340 métert haladjon meg körülbelül, ez amaz ütem, mely a legtöbb lónál még fog felelni.

Futtatásnak (carriere) a fokozott sebes vágta nevezetik, ezt csak aránylag rövid távolságokra lehet lovagolni, ez a lovat leginkább fárasztja, ennél ütemet nem lehet szabályozni, ez annyi féle ütemű, a hány ló van.

A lovat egyensúlyba, igazítás, összeszedés és hajlítás által hozzuk; ismerkedjünk meg eme fogalmakkal is.

A ló fejének és nyakának súlya, annak természetes állása közben előre esik, ezt a súlyt visszafelé helyezni, úgy, hogy annak hordásában a hátsó láboknak is legyen része, igen szükséges a lónak egyensúlyba hozatala tekintetéből s ezt a működést nevezzük igazításnak; szükséges ez azért, hogy a ló szabadabban járhasson, szükséges azért is, hogy a lovas hatalmában lehessen.

E működés nem ütközik nagy nehézségekbe; ha az igazítást a ló alkatának megfelelő foknál magasabbra nem eszközöljük.

Kártékonyan fog hatni a lóra, de az idomításra is, ha az igazításnál a ló alkatára tekintettel nem leszünk, az igazítás nem a nyaknak erőszakos felemelésében vagy lehuzásában, nem bizonyos testrészeknek, erőszakos összenyomásában, de az izmok ruganyossá tételében és a nyakcsigolyák megfelelő alakításában áll.

Az izmok nyújtása és alakítása a ruganyosság lehető határait ne lépje át, mert különben működésünk cél nélküli lesz.

Itt sem kell szem elől téveszteni, hogy ez minden lónál különböző; fontos munka ez az igazítás, épen azért különös figyelmet érdemel, mert a nyakizmoknak e ruganyos összehúzódása a súlyt a ló hátuljára hárítja, ez pedig ruganyosan összehúzódva azt felveszi és kitágulása által továbbítja, csak ha ez megtörtént, akkor mozoghat a ló eleje szabadon.

A továbbhaladás elérhetése szempontjából szükséges a terhet a ló elejéről a ló hátuljára hárítani. Ha ezt nem az előbb leírt módon, de hirtelen, mintegy a súlynak átlökése által tennénk, az nem válnék a ló testrészeinek előnyére és a lovasnak sem lenne kellemes.

Csak ha a ló előrészt igazítottuk, vagy is jobban mondván, ha a ló nyakát annyira kidolgoztuk, hogy az a követelményeknek megfelelőleg képes izmait működtetni, akkor leszünk képesek a lóra kellőleg hatni.

Ha a ló alkatának megfelelő állásba akarjuk nyakát és fejét hozni, ne erőszakoljuk azt, mert az esetben a ló az erőszak megszüntetése után a reá erőszakolt állást okvetlenül el fogja hagyni. Fokozatosan, értelmesen vezetett gyakorlatok útján igyekezzünk e testrészeket a megfelelő állásba hozni, mert csak akkor fogja a ló ezt az állást megtartani.

Némely lónál e cél hamarabb, másoknál lassabban érhető el; miután az izmok különbözők, nem egyenlően engedékenyek, azoknak a célnak megfelelő idomítása sem egyenlő.

Az erőszakos működés következtében, az izmok renyhék lesznek, fokozatosan haladó észszerű eljárás mellett még a renyhe (schlaff) nyakizmok is megerősödnek.

A fejfel és nyakkal, mintegy emeltyű által hatunk a

lóra s ezt az emeltyűt úgy kell használnunk, hogy az erejét a célnak megfelelőleg érvényesítse.

A fej és nyak összeköttetése, a keskeny és széles állkapocs a nyakalakja, izomzatának minősége, a ló hátuljának erősebb vagy gyengébb volta, a felső czomb és szárcsont egymáshoz való aránya, mind megannyi tényező, melyek a fej és nyak emeltyű gyanánti használatánál tekintetbe veendőek.

Bárczay.

Kaland vadkanokkal.

Zay-Ugrócz, december hó.

Különös eset adta magát elő Zay-Ugrócz vidékén, az elmúlt napokban. A Zlobininak nevezett kis hegyi majorságot, melynek juhászok aklostól együtt üresen hagyott e télen, egy kőfaragó vette haszonbérbe. A jó ember, kinek munkáját a bekövetkezett hideg évszak zavarta volt meg, fel is rakta bútorát, pereputtyát egy szekerre s elindult nagy nyugalommal az erdőkoszorúzott majorság felé, hogy új szállását átvegye. A kis expedíció odavergődése után a kőfaragó benyit a szobába, de mekkora lón ijedelme, mikor egy hatalmas vadkan ugrik eléje s be nem várva, hogy szó jöhessen ki elképedt háborítója ajkán, rohan neki az erdőnek. Az élelmes állat a helyett, hogy sok fáradság árán téli lombágyat készített volna magának, czélszerűnek találta a juhász szobáját foglalni el, melyet alkalmasiut végkép elhagyottnak tartott.

Nem sokkal ezután ugyancsak környékünkön történt egy másik eset, mely az előbbinél szomorúbb kimenetelű is lehetett volna. Dudák Antal erdővéd, kiről nemrég megírtam, hogy miként ejtett el egy hiúzt s ki — mint annak idején több lap közölte — szatymával homlokba lőtt egy medvét, hidegvérének és bátorságának újabb jeleit adta. Ugyanis az egyik hajtóvadászaton megpuskázott egy vadkant, mely széles vérnyomokat hagyva rohant el. A vadászok elhozattak Zay-Ugróczról egy vérebet s azt pórázon tartva, kettő közülök követte a nyomokat, míg végre közelebb érve a sebesült állathoz, szabadon ereszték a kutyát. Ez nagy ügyesen megállította többször földet szántó ellenségét s végül az állásán nyugodtan váró Dudákra hajtotta. A mint a vadkan előbbi támadóját megpillantá, vak dühvel neki rohant s bár egy újabb golyó lapoczkán találta, a fiatal erdővéd mellére ugrott. Minthogy ennek új lövést tenni nem volt már ideje, a földre teperte őt, kabátját mellén összetépte s lábát a térd alatt megsebesíté. Szomszédja, egy erdész erre hozzászaladt, de ezalatt Dudák talpra ugrott s a vadkant a második csővel homlokán találta.

—s.

Vadászati hírek.

Udvari vadászatok. A király és Ferdinand toscanai nagyherceg decz. 27-én délután kíséretükkel együtt Mürzstegbe utaztak zergevadászatra, honnan 29-én este már visszatértek Bécsbe.

Agyonlőtték a vadászaton. Pécsről írják: A sári pusztán mult szombaton hajtóvadászatot tartottak nyulakra. A vadászaton ember-élet is esett áldozatul. Mint ilyen vadászatoknál szokás, minden szolga, ki csak kezében tudja tartani a puskát, részt vesz a hajtásban. Köztük volt a pusztabíró is, gyönyörű fiatal ember, ki csak nem rég vette el Pellérd falu legszebb lányát, Fevelacs Julcsát. A zürzavarban a fiatal ember összerogyott, a szolgák véreben fetrengve találták. Egy golyó szétzúzta agyát, ugylátszik rögtön meghalt. Nem tudni vajjon véletlen, vagy boszu forog e fenn?

Hajtóvadászat Táplányon. Léway a magyar általános biztosító-társaság igazgatója igen sikerült körvadászatot rendezett a mult csütörtökön Táplányon. A vadásztársaságot gróf Laszberg Rezső

alispán állította össze. A hajtás kedvező időjárás mellett reggeli kilencz órától kezdve délután három óráig tartott. Összesen hat körhajtás volt s tömérdek nyul esett áldozatul. A vadászaton részt vettek: Saly László tábornok, Milkovics Imre, Bezeredy István, Vermes Dénes, Jerfy Antal, Varga Károly, ifj. Szelacsy Lajos, Purgly Zsigmond és Szoltész Vilmos. Mire a társaság visszavonult a táplányi uj palotába, akkora már több nem vadász vendég is érkezett a kastélyba, kik megtekintették Benczur Gyula híres képét, melyet az első magyar általános biztosító-társaság huszonöt éves jubileumára festett, mely tudvalevőleg a társulat alapítását s Lévay Henriknek igazgatóvá történt megválasztását ábrázolja. A fényes ebéd alatt a felköszöntések egymást érték. Benczur Gyulát is éltették s azt indítványozták, hogy az egész vadásztársaság üdvözlétét táviró útján tudassák vele, a mi nyomban meg is történt.

A vadász-sólymok.

(Képünkhöz.)

Mi, a modern kulturában élő vadászok, már alig ismerjük s megérteni is nehezen tudjuk azt a gyönyört és büszkeséget, melyet egy egy középkorisporsmannek vagy urnőnek vadász-sólyma okozott, ha győzött a versenyen. Nemcsak a költők fantáziájában, de tényleg a valóságban rendkívül nagy szerepe volt hajdan a vadász-sólyomnak. A sólyommester, a ki a szárnyas vadászokat idomította, vezette, diadalokra képesítette, kedveltebb, ünnepelebb volt egy jelenkori — diplomatánál! A várurnő édes mosolylyal és csengő arannyal fizette a mesterek fáradozásait. A sólyom-mesterek voltak a középkor jockey-Barettes kalpagjaikat délcegen félrecsapva viselték és gyakran jutalmazták ügyességeiket kitüntető jelvényekkel. Ha levették a lánczot a jeles állat lábáról s az suhogva szelte a levegőt: úr és úrnő a mesterrel együtt visszafojtott lélekzettel lesték, figyelték szárnya minden rezdülését. Ujabbán a vadász-sólymok kezdenek ismét divatba jönni. Angliában több előkelő sportsmannek van kitanított sólyma s dáiás sólyom-mestere.

Vegyes sport hírek.

A jövő évi angol Derbyre a következő magyar és osztrák lovak vannak nevezve: Gr. Balthyány Elemér Ready Money-je és Flory-ja, gr. Festetich Tasziló Geraniumja (ap. Verneuil, a Gardenia) továbbá br. Springer St.-George-ja és Gil Perez-e. Ezek közül Geranium egyedül van Angliában idomítás alatt. Gr. Festetich Tasziló istállójából Fatalist (ap. Verneuil, a Fregatte) a Two Thousand Guineasra és gróf Balthyány Elemérnek fenti két kanczája az Oaksra nevezvék. (Vad. és V. lap)

A bécsi Jockey-klub.

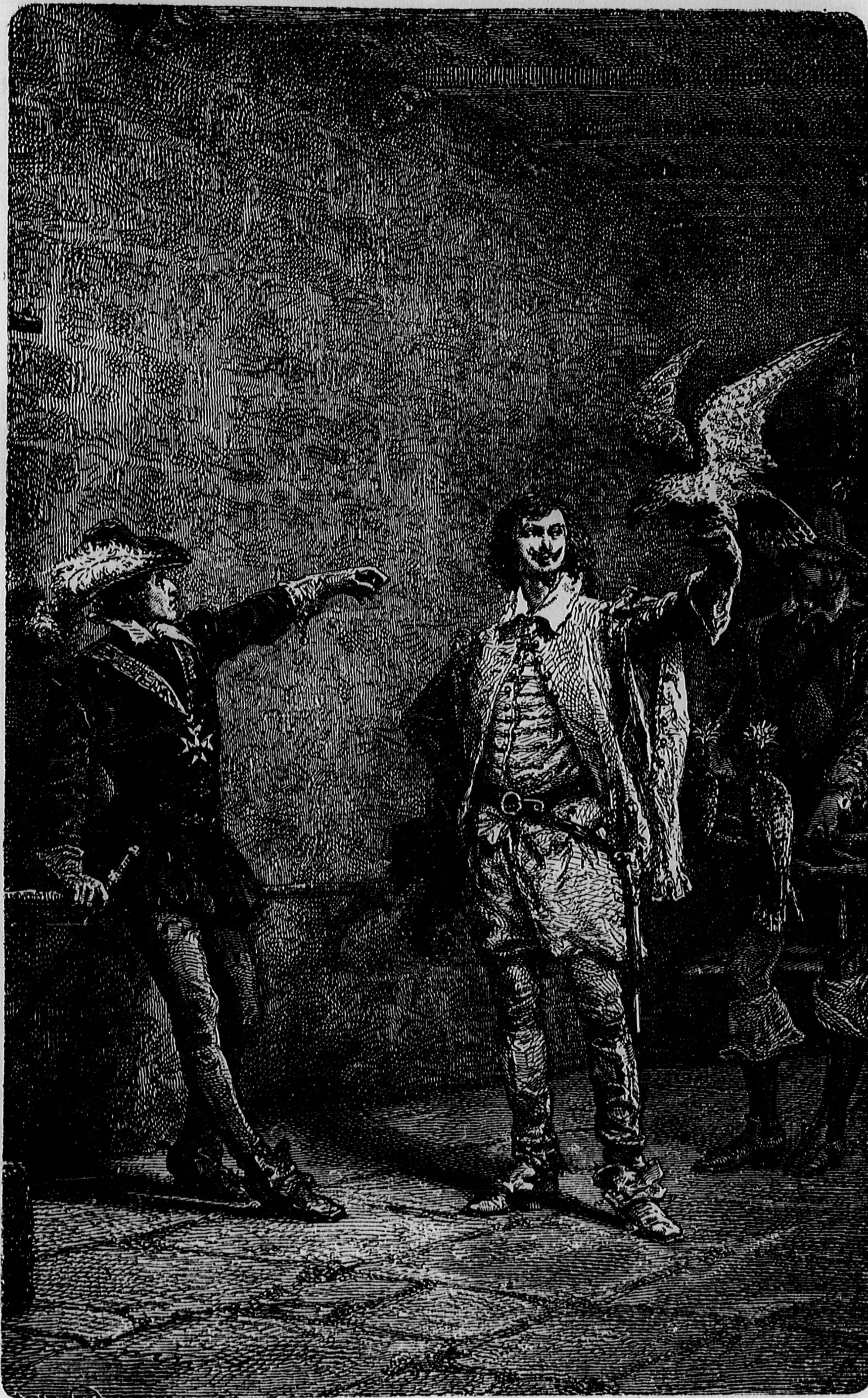
A bécsi Jockey-klub igazgatóságába beválasztottak: Eszterházy Pál, Trauttmansdorff Károly, Thurn és Taxis Sándor hercegek, gr. Széchenyi Kálmán és Baltazzi Aristid. Pályabíráknak Hunyady Kálmán, Henckel Hugó, Festetics Pál, Kinsky Rudolf és Apponyi Antal grófok. Pótagok St. Julien gróf és Berchtold Zsigmond gr.

A handicapozás terén három amerikai lovasegyesület, u. m. az amerikai Jockey Club, a Coney Irland Jockey Club és a Monmouth Association oly újítással lépett fel, hogy a két évesek versenyénél az eddig szokásos 110 fontnyi terhet 115 fontra emelték, továbbá elhatározták, hogy a nem kizárólag két évesek számára föntartott versenyeken 120 fonton alól nem handicapoznak. Ha a legnagyobb teherrel handicapozott ló a rárótt súlyt nem fogadja el, akkor az azután következő súlyt 120 fontra, a többit pedig ennek megfelelőleg emelik fel.

A franciaországi Société Des Steeple-Chases

«Commissaires»-ei indítványára néhány igen fontos határozatot hozott, melyek már a jövő évvel életbe fognak lépni. Első sorban megállapították, hogy a Franciaországban nevelt lovak díjai, valamint a hasonló célra törekvő vidéki egyletek segélyezésére fordított összegek jelentékenyen emeltetni fognak. A se-

gélyösszeg 103,000 frankról 157,000-re emelkedik; az auteuilli gyepen nyerő franciaországi lovak díjai pedig 181,000 frankról 231,000-re. Ezenkívül két téli és egy nyári hónap tartamára eltiltatott a Suburbain meetingekben való részvétel, disqualification terhe alatt. Továbbá minimal-typust állapították meg a Steeple-chasesnél alkalmazott akadályokra, s végül álnevek használatát a nevezéseknél eltiltották. A Suburbain meetingre vonatkozó határozatokból kitűnik, hogy a társaság, a nélkül, hogy ezek rendezőivel már most szakítana, előkészíteni törekszik e szakítást. Több hang emelkedett azonban a mellett, hogy a társaságnak e lépést meg kellett volna már most tenni, s meg is teheti volna a nélkül, hogy érdekeit veszélyeztette volna.

Arablovak versenye van fölvéve programmba a newmarketi júliusi futtatásokra. Nevezni lehet rá ápril 1-ig. Mr. Blont ki az arab faj nemesítése iránt nagy érdekléssel viseltetik, száz font sterling díjat tűzött ki, az angol Jockey Club pedig ennek kétszeresét. Ez új díj alapítása fölújítja emlékét egy érdekes esetnek, mely már-már feledésbe ment. A newmarketi gyepen ugyanis a Walesi herceg Alep nevű telivérű arab lova egy ízben lord Strathnairn Avowal nevű nagyon közepszerű félvérrel versenyzett, melynek csak kevés arab vér folydogált az ereiben. A távolság négy mértföld volt, mi határozottan az arab telivérre képezett előnyt s az ennek daczára sem győzhetett.

A bécsi ügetőverseny-egyletnek polgári tagjai foglalkozásukra nézve a következőleg csoportosulnak: Van köztük 2 hirdetési iroda tulajdonos, 1 gyógyszerész, 11 műépítész, 11 építőmester és mérnök, 6 pék, 15 bankár és börzelátogató, 14 hivatalnok, 6 sörfőző, 4 szeszes italfőző, 2 könyvnyomdász, 4 kávé, 6 orvos, 22 gyáros és iparüző, 7 ruhafestő, 26 mészáros, (egy közülök lóhúsmérő) 6 gabona és zab kereskedő, 25 fuvaros (kis és nagyfuvaros, bérkocsis stb.) 4 nagykereskedő, 4 keztyűkereskedő, 9 fakereskedő, 4 patkoló és gyógykovács, 5 ujságíró, 6 ékszerész, 45 kereskedő s egyéb üzletember, 8 bórkereskedő, 6 enyvfőző, (keményítő és csontszén gyártó) 2 katonatiszt, 20 lókereskedő, 1 fényképész, 35 magánzó (háztulajdonos stb.) 6 lovaglás tanító és lovaglóiskola tulajdonos, 3 nyerges, 12 füstölő, 1 dohány- és szivarárus, 2 ócskaárus, 2 színházigazgató, 5 marhakereskedő, (köztük egy kutya-kereskedő) 4 kocsigyáros, 4 borkereskedő, 20 szállodatulajdonos és vendéglős, 4 ács, 3 czukrász. Ez iparosok közül 16 udvariszállító. Az 1883-ik évi jelentésből kitűnik továbbá, hogy 100 tag 10 év óta folytonosan tagja az egyesületnek.

Kerékpáron a föld körül. Taylor Bayard san-franciskoi fiatal angol a földet kerékpáron fogja körül utazni, természetesen ott a hol száraz, mert az Atlanti s a Csendes tenger partján kerékpárjával együtt hajóra száll. Bár terve kivitele óriási erőfeszítéseket igényel, s az is kétséges, hogy a merész vállalkozó nem vész-e oda valahol Perzsiában, Turkesztánban vagy a menyei birodalomban. mégis nagy összegekben fogadtak rá. Ő maga is tart 10,000 dollárt.

W. G. George a híres angol amateur-futó legujabban 10 angol mértföldet, 16,090 métert futott meg 51 percz alatt, tehát utólérte L. Bennetnek 1863-ban ápril 3-án Londonban elért és eddigelé a világon legjobb recordeját. Bennett ugyanis ugyanennyi távolságot 51.26 percz alatt futott meg. (Vad. és V. lap.)

Korcsolyázás. A budapesti jégpályákat vasárnap délután nyitották meg. A városligeti pályán azóta minden nap igen díszes közönség ad egymásnak légyottot; a főúri világ leginkább a déli órákban. Este villanvilágítás mellett is sok előkelő korcsolyázik.

A budai polgári lövészegylet jan. 7-én tartott közgyűlésében elhatározta, hogy a II. ker. kis rókus utcái Lenner-féle téglavető 16 holdnyi telkét 20,000 frton megveszi s új lövőházát ott építteti fel.

Wilczek gróf tirnschaut halastavából karácsonkor 17,880 drb. három-négy fontos potykát fogtak el.

Amerikai ló-kiállítás.

(Képünkhöz.)

A Madison Square Gardenben múlt év október hó végén a «National Horse Show Association» által tartott első lókiállítás a legkielégítőbb eredményű volt. Az idő ugyan kedvezőtlen volt, de azért a kiállítást sokan látogatták. A szép ló mindenkinek tetszik, azoknak is, akik nem értenek hozzá, azért a lókiállításoknak rendesen nagy közönségük van. A kiállított állatok közt néhány világhírű futó is volt, mások mint jeles ivadékaik szülei arattak elismerést. A kiállított lovak közt igen sok faj volt képviselve; képünk a legérdekesebbek közül mutat be néhányat. Az 1. és 2. szám alatti telivér vadász ló, a 3-ik ügetőparipa. A 4-ik szám alatti képen egy hölgy magas korlátot ugrik át; ezt így mutatták be a kiállításon, a steeplechase lovak képességének kitüntetésére. Az 5. és 6. képen orosz és amerikai ügető lovak láthatók. Nagyon sok nézőjük volt a kitűnően idomított tüzoltó lovaknak, melyek az adott vészjelre magok állottak a fecskendő elé. Ezt a 7-ik ábra mutatja. A 8. a lovasidő paripája, a 9-ik közönséges hátszó, a 10. a percheron, a 11-ik az angol igásló, a 12. az elydesdale, a 13-ik a Sethland ponny.

KÖZGAZDASÁG.

Az elmúlt év.

Közgazdasági tekintetben az 1883-ik esztendő nem a legszebb képet nyújtja. Nem mondhatni, hogy épen a rosszabbak közül lett volna; ígéretet adott eleget s némelyest be is váltott, de a magyar gazdaközönség bizonyára igazat fog nekünk adni, ha azt állítjuk, hogy ebben az évben is több reménye maradt teljesületlenül, semhogy sok ilyent kívánna magának.

A legleverőbb tapasztalat, hogy e nem eléggé kedvező eredmény oka inkább az elkövetett hibákban rejlik és ezuttal nem tolható a természet mostohaságára. Mert senki sem tagadhatja, a természet az elmúlt évben megtette a magáét; tisztességes aratásunk volt. Mindazáltal úgy a mezőgazdaság, mint a közvetítő kereskedelem milliókat vesztett s e veszteségek oly annyira pótolhatlanok, hogy hatásuk a jövő esztendőben is érezhető lesz. A buza megtermett, minősége helyenkint a legkitünőbb volt, de nem lehetett értékesíteni. Hetekig, hónapokig Budapesten teljesen szünetelt a gabnaforgalom, a malmok egy teljes héten át nem vásároltak annyit, mint máskor egy nap alatt. A kivitel olyan rossz volt, mint talán sohasem; úgy, hogy a közvetítő kereskedelem teljesen pangásnak indult. E pangás következményeit természetesen a gazdaközönség érezte meg legjobban, habár tagadhatlanul azok is sokat vesztettek, kik a hitelviszonyok megrontásába tényleg befolytak. Befolytak pedig mondjuk ki nyíltan: ama tuzásaik által, melyeknek a magyarországi közbiztonsági viszonyok diskreditálása volt az eredményük. Ama sajnos jelenségek pedig, melyek miatt a külföld előtt hazánk hitelének oly sokat kellett szenvednie — nem voltak általános jellegűek, s hogy a megzavart társadalmi rend oly gyorsan helyreállítható volt, jobban bizonyít a magyarországi jogrend szilárdsága mellett, mintha mindvégig teljes szélséand uralkodott volna. A sok tuzás és lárma tehát bátran elmaradhatott volna s most az év mérlegét nem kellene veszteséggel lezárni sem a termelőnek, sem a hitellel dolgozó közvetítő kereskedelemnek.

Az államháztartás egyensúlyának helyreállítása is ezért vált, ha nem is lehetetlenné, — de legalább egyelőre — afféle kegyes óhajtássá. A rentekonverzió, melyről az év elején azt hittük, hogy még 1883-ban befejezhető lesz, a megingatott hitelviszonyok miatt egyszerre fenakadt. Az európai pénzpiacz határozottan ellene volt a műveletnek s így történt, hogy hiányunk fedezésére nem bocsáthatunk ki nyilvánosan papírbizalmat, hanem a Rothschild-csoportot meg kellett bízni a papírbizalom bizományi uton való elárusításával, mi kétszeres áldozatba került, mert a csoport az eladási áron elért nyereségen kívül magas proviziókat is kapott. Azaz, ha csak úgy nem akartunk volna járni, mint Mexikó, a mely állam pénz helyett tényleg rideg visszautasítást kapott, előleget voltunk kénytelenek koldulni jövőben kibocsátandó papírbizalmunkra. Az ilyen előlegüzletet aztán természetesen úgy fizetteti meg magának a hitelező, a hogy neki tetszik. S vajjon ki fizeti meg? Agrikultur államban, minő a mienk — kilencz-tizedrészben a gazdaközönség.

A felsoroltakon kívül mi sem érdeklő annyira a mezőgazdát, mint az adózási viszonyok. A múlt év e tekintetben azt az eredményt mutatta, hogy negyedévenként mindig jóval több adó folyt be, mint az elmúlt évek megfelelő negyedeiben. Fájdalom, e kedvező eredmény csak újabb adóemelésre adott ösztönt. Megterhelték a

takarékpénztári betéteket s az év végével az országgyűlés megszavazta a jövedelemadó felemelést. Hogy javuljanak már most a hitelviszonyok, ha a takarékpénztárak az elhelyezett tőkék után külön adót kénytelenek fizetni? Nem az következik ebből, hogy a kölcsönüzletnél fogják kárpótolni magukat s felemelik a kamatlábat? A vidéki pénzüzetek nagyobb része pedig már most is olyan százalékkal dolgozik, a minőt a mezőgazdaság távolról sem bír meg.

El kell azonban ismernünk, hogy egy téren oly eredményeket mutathat fel az elmúlt év, melyek némi reményt kelthetnek úgy a közvetítő, mint a termelő közönségnél. Avagy nem fontos kérdés az egy mezőgazdasággal nagyban foglalkozó ország lakosságára, hogy közlekedési eszközei elegendő számban s barátságos kezekben legyenek? Mindkét irányban történt elég; megnyitották a buda-pécsi vasutat, befejezték a budapest-zimonyit és államosították nem csak jelentékeny vonalakat, hanem államosítani akarják a dunai hajózást is. A felől tehát biztonságban lehetünk, hogy jövőre a romániai buza nem kerül olesóbban a bécsi piacra, mint a tiszavidéki. Hisszük, hogy ebből a gazdaközönségnek is meg lesz a maga haszna, nemcsak a kereskedelemnek.

Halászatunk érdekében.

Régen elmúlt az idő, midőn nemzetgazdasági viszonyaink emelkedése érdekében elég volt, ha egy lelkes hazafi a létező hiányokra rámutatott, s az ország tájékoztatlan közvéleménye a figyelmeztetőt azonnal elfogadta szaktekintélynek. Egy ideig kísértettek is aztán e szaktekintélyek külföldi szakírók műveiből több-kevesebb ügyességgel összetákolt bölcseségükkel, de végtére is el kelle hallgatniok, mert föllépésük súlyát nem emelé a gyakorlati ismeret tekintélye, s valahányszor egy-egy nagy horderejű javaslat megvalósítása jött szóba, mindannyiszor e felfujt nagyságok mutatkoztak legalkalmatlanabbaknak arra, hogy a megpendített eszme létrehozásában tevékenyen részt vehessenek.

Midőn egy köszvényes, norvég halász, beteg lábának áztatása közben elleste a halak szaporodásának titkát s felfedezése a természetet buvárló tudósok kezeiben, a mesterséges haltenyésztés mérhetlen fontosságu rendszerévé nőtte ki magát, csaknem naponta volt alkalmunk olvasni egy-egy felszólalást, a mely kijelentvén, hogy immár feltelálva van a Tisza, Duna, Balaton, e már egykor oly halgazdag vizeink megfogyatkozásának csalhatatlan gyógyszere: ugyancsak sarkalta a kormányt és nemzetet egyiránt, hogy évdizedek mulasztásának, a századokon át folytonos rabló-halászatnak, vizek okszerűtlen szabályozásának hátrányos következményeit *egyszerre* megszüntetni siessenek.

Az alkotmányos kiegyezés után rögtön sietett is a kormány, e felszólalások folytán, némi segélyösszeget tüzni ki a haltenyésztés országos emelésére. Többet akkor, midőn minden idejét politikai kérdések megoldása vette igénybe, alig tehetett.

És hogy állunk ma? Ugy, hogy kormányunk, a békés működhetés tizenöt éve után, folytonos, nem is politikai, hanem pártküzdelmek, kanapé processusok folytán, még ma sem nyert időt egészséges közgazdasági politika kezdeményezésére, tehát arra sem, hogy vizeink halszegénysége megszüntetésének egyetlenszerű elengedhetlen előfeltételét, czélszerű vízi és halászati törvények alkotását javaslatba hozza, vagy csak meg is penditse.

Pedig kétségtelen, hogy hiába népesitené be a kormány vagy egyesek áldozatkészsége vizeinket a mesterséges haltenyésztés útján, ennek egyedüli gyakorlati haszna csak az lenne, hogy még több kosár számra árulnák Szegeden és máshol az alig hat arasznyi kecsegéket mint ma.

De ha a halszaporítás és tenyésztés országos keresztülvi-tele ide vágó törvények hiányában ez idő szerint még csupán a kegyes óhajítások közé tartozik is, van a természet által csakugyan pazarul megáldott Magyarországnak egy kincsesbányája, mely, ha jelenleg az okszerűtlen művellet folytán mind szűkebben osztja is a jövedelmet, viszonyainál fogva abban a helyzetben van, hogy ott még a halászati törvények hiányában is sikeresen lehetne meghonosítani a haltenyésztést és megtízszerezni a halászatunk nem mai, hanem egykori, legdusabb korszakában mutatkozott jövedelmet.

Mondanunk is fölösleges talán, hogy e kimeríthetlen kincsesbánya alatt a Balatont értjük.

A Balaton benépesíthetése, a benne eddig is előfordult nemesebb halfajokkal, valamint a külföldnek a Balaton viszonyaihoz alkalmas kitűnő halaival, melyek között itt csak a felső pomerániai tavak kitűnő kereskedelmi czikkét képező marenákat emlíjük fel, a haltenyésztés jelen állapotában minden kétséget felül mul.

Igaz, hogy a Balaton halbőségének csak a közvetlen közelében fekvő vidékre nézve lesz elvitázhatlan nemzetgazdasági haszna, de erkölcsi érdeménye kétségtelenül az egész országra kiható lesz, mert a tényleges kezdeményezés, kivált gyakorlati eljárással egybekötve, szemmel látható pénzügyi előnyöket is mutat fel, utánzásra késztet mindenkit, s így legalább a magán uton történni fog annyi, a mennyi a jelen körülmények között lehetséges.

A Balaton 140,000 holdnyi egész területén magán tulajdont képez a halászati jog, s minthogy az itt is továbbbranézó terv nélkül történt szabályozás daczára, a halak tenyésztésének minden föltétele még is meg van, nincs egyébre szükség annál, hogy a megmaradt hiányos feltételeket kiegészítsék, a halak szaporodásának egyéb hátrányait pedig megszüntessék.

Ehhez pedig a legelső feltétel az, hogy a balatoni halászat tulajdonosai, *kivétel nélkül* egy társulatot alakítsanak, a mely a halászatot közösen, egy rendszer szerint gyakorolván, az ott folytatott rablóhalászatnak egyszer mindenkorra elejét vegye, és a mesterseges haltenyésztés segélyével, a kétségbeejtően megfogyatkozott nemesebb halállományt benépesítés által szaporítsa.

A Balaton melléki magánbirtokviszonyok, a Balatonnak szigoruan minden más halásztértlettől külön álló elszigeteltsége könnyen lehetségessé teszik itt, hogy országos halászati törvények hiányában is, maguk a tulajdonosok alkossanak az általuk művelt vízterület viszonyaihoz alkalmazott szabályzatot, s örködjenek annak szigoru megtartása fölött.

Hogy pénzügyi tekintetben mily eredményeket lehet elérni az okszerűen kezelt haltenyésztéssel, mutatja Franciaország példája, melynek csaknem teljesen elnépteledett édes vizeiben, jelenleg 45—50 millió frankra becsülik a halászat évi jövedelmét.

De minden körülmények között elengedhetlen föltétel, hogy a halászati jog birtokosai kivétel nélkül álljanak be e társulatba, nehogy egyes vonakodók, az ekkor még jövedelmezőbb rablóhalászat folytatása által a többiek munkájának és áldozatkészségének gyümölcsét tönkre silányítsák.

Közlekedési eszközeink fejlettsége, s a vasuti társulatoknak minden jövedelmező szállítmányi cikk irányában tanusított előzékenysége kezeskednek arról, hogy a társulat okszerű vezetés mellett eddig nem is képzelt jövedelmi forrás birtokába helyezheti magát.

Ajánljuk felszólalásunkat az érdekeltek figyelmébe.

A madarak földrajzi elterjedése.

Ha a madarak földrajzi elterjedését fürkészsük, arra a tapasztalatra jutunk, hogy tartózkodási helyük szerint két nagy csoportot képeznek, t. i. szárazföldi és vízi lakosok csoportját. A szárazföldiek sokkal több nemet és fajt számlálnak, mint a víziek, de viszont ezeknél a fajoknak egyéneken való gazdagsága mutat nagyobb arányokat.

Ha — a madaraknak a szárazföldhöz való viszonyát közelebről tekintve — a földgolyót ornithológiai szempontból bizonyos zónákra osztjuk fel, arra a meggyőződésre jutunk: hogy a madarak elterjedése a talaj mivoltától és az égaljtól függ minden körülmények között. Tehát főleg a talaj és az égalj ama tényezők, melyek határt szabnak a természet legszabadabb lényeknek is.

A szárazföld fajgazdagság tekintetében megfelel az egyenlítőnek, a víz pedig a sarkoknak. A vizeket lakó madarak elterjedése a víz közelében eső szárazföldtől feltételeztetik, még pedig igen egyszerű és világos okokból. Ez okok közt első és legfontosabb a fajfentartás — illetőleg szaporítás iránti ösztön, melynek csakis a szárazföld megfelelő tényező, mert tagadhatlan az, hogy a meleg és a föld az alkotói a fajoknak, a mennyiben a föld ad alkalmas helyet a fészkelésre, tehát a fajfentartásra és szaporításra: továbbá anyagot a legtöbb fajnál a táplálkozásra is.

Minden ösmert madárfaj bizonyos hosszasi és szélességi fok alatt saját lakkörrel — illetőleg tartózkodási helylyel vagyis zónával bir, de ugyanazon területen több faj is él. Általában a madarak bizonyos helyhez vannak kötve, s ama határokat, melyeket a természet részükre kijelölt: létük veszélyeztetése nélkül túl nem léphetik.

Földünk madártani szempontból több zónára oszlik, sőt a vizimadarak elterjedését jelző határvonalak a sík tengeren is vonhatók, igen természetes azonban, hogy a határvonalak beosztására fő befolyást a partok gyakorolnak, hogy miért, annak okát már fent érintők.

Minden madárterület vagyis zóna saját, jellemző és csak is ott található madaraival bir, melyek ott látják meg a napot, ott élnek és halnak el, kivéve oly egyeseket, melyek eltévednek, vagy az elemek csatája alkalmával más területre dobatnak.

Egy ugyanazon terület, folytonosan ott élő (állandó) madarai mellett vándor-madarakkal is bir; ezek bizonyos időben — midőn maradásukra kedvezőtlen évszak következik — vagyis inkább ezt megelőzőleg: eltávoznak, de mihelyt megszűnik e tartózkodásukra nézve kedvezőtlen befolyásu tényező uralma, ismét visszatérnek.

Az egymással szomszédságban levő területek több közös fajjal birnak, mi könnyen kimagyarázható a madarak rendkívüli mozgékonyaságából. Így több oly madárfajt ismerünk, melyek az északi és nyugati zónának egyaránt állandó lakói. Vannak olyanok is, melyek csak kivételesen, nagy ritkán, például a zord évszakban vonulnak délfelé a szomszédterületre. A fajközösség természetesen csak az egymáshoz közel eső szomszédos területekre áll, a szélső, egymással ellentétes, zónákra nézve

nem. A szélső zónák madarai, bizonyos közbeeső határokon önkénytelenül túl nem léphetnek, ennél fogva az egymástól távol eső területek sajátos jellemző alaku madárfajokkal birnak. Oka, magyarázata ennek egyszerűen az, hogy a madár ama feltételeket, melyek életfentartására szükségesek, kizárólag csak is azon a területen, a hol lakik, találja fel. Persze, másként van ez azokkal a fajokkal, melyek az életfentartásukra szükséges feltételeket más területen is fellelik; tehát nem kötvék egy ugyanazon területhez, szülőföldjükhöz, melyhez következésképpen nem is ragaszkodnak s hazájuk «széles e világ», a mennyiben a földkereken mindenütt előfordulnak.

A madarak, mint már fentebb is említők, helyhez kötvék ugyan, mindamellett azon határokat, melyek a természet által részükre kijelölvék, csak bizonyos fajokra nézve változhatlanok; a legtöbb fajra nézve bizonyos pontig szélesbithetők, a mint persze egyik-másik faj egyedei számának el- vagy tulszaporodása azt szükségkép mintegy igényszerüvé, azaz szükségessé teszi. Azonban mindaddig, míg a madár léte fentartására szükséges tényezőkben, főleg táplálékban hiányt nem szenved, hűn ragaszkodik ahoz a földhöz, mely bölcsője volt; ellenkező esetben azonban (önfentartási ösztönből) a kényszerítő körülmények utalása szerint kénytelen cselekedni és megy, vándorol tovább, mindaddig, míg ismét feltalálja azon tényezőket, melyek fajfentartása és szaporítására nézve igényszerüek, s a tápot a megélhetés czéljára.

Azon körülményt, hogy némely fajok oly vidékekre vándorolnak, hol előzőleg soha sem tűntek fel, kellőleg magyarázni persze nem lehet, mert látszólag ezt minden ismert ok nélkül teszik, talán merő kóborlási vágyból. Az ily esetek azonban csak kivételesek és felette ritkák, minek már azért sem lehet helyes magyarázatot adni, mivel tudomás szerint a madarak terjeszkedésére főleg külbefolyások szolgálnak indító okul, főleg a táplálékhiány, a fészkelő hely keresése és végre a szokott légmérsék megváltozása. Tapasztalás szerint azonban, mihelyest megszűntek azon kényszerítő körülmények, okok, melyek a madarat kivándorlásra, helyváltoztatásra bírták, visszatér a madár eredeti tartózkodási helye határai közé; ellenkező esetben, ha t. i. a madarat helyváltoztatásra, területe határainak kiszélesítésére kényszerítő ok nem mulékony, sőt inkább állandóvá vagy legalább is oly hosszú tartamúvá lesz, hogy ez alatt a madár egyedek új lakóhelyük viszonyaival megbarátkozva, ott egyszersmind le is települnek, meghonosulnak, az esetben természetesen foglalások által lakkörüket, illetve területüket állandóan szélesbitik. Magától értetődik, hogy ha csak egy-két faj egyedei vándoroltak ki, azon esetben nem nyer a terület szélesbülést.

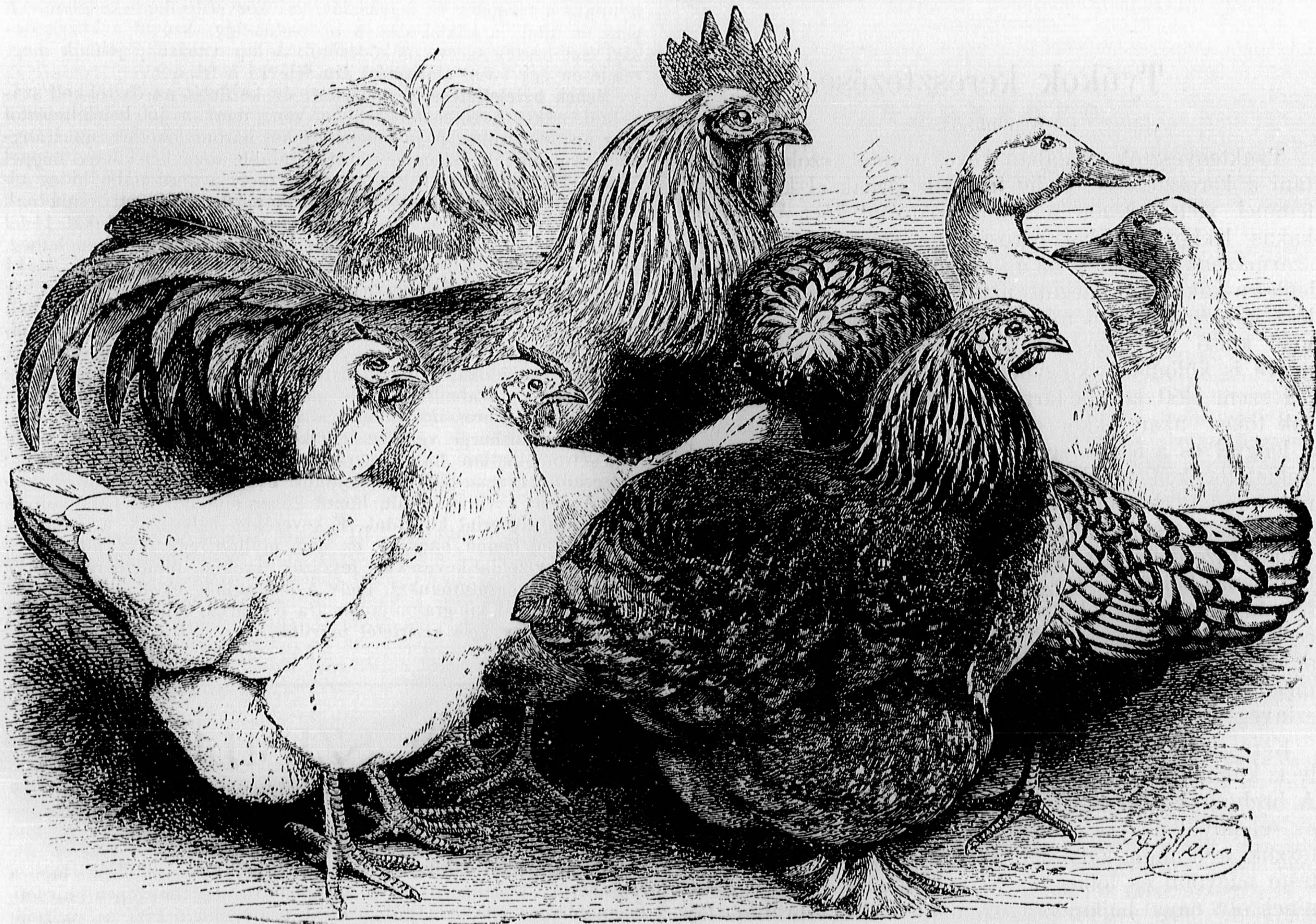
Ha a madarak földrajzi elterjedését behatóan tanulmányozzuk, ama meggyőződésre jutunk, hogy a madárzóna középpontján lelhető föl az ott honos fajok egyedeinek zöme, s minél messzebb távozunk innen, annál ritkábbak az egyedek és a zóna határszéle körül már csak egyesek jelentkeznek, míg végre a határvonalon túl jóformán egészen elvesznek előlünk. Innen magyarázható meg azon érdekes jelenség, hogy egy ugyanazon fajt földünk más és más helyein fölleve, egy helyen nagy számmal mint állandót, más helyen, más országban sokkal kevesebb vagy épen kevés számmal és csak mint vándorfajt találjuk. Említésre méltó dolog az is, hogy az északi zóna azon madárfajai, melyek a déli madárzónában mint vándorok jelennek meg, északon sem állandók, ellenkezőleg a délről északra vonulók délen honosak, azaz ott saját állandó lakhelyük van.

A sarkvidékek felé közeledve, majdnem nyomról-nyomra tapasztalni a madaraknak fajokban való fokozatos szegényedését, de ezzel egyetemben a fajoknak egyedekben mutatkozó rendkívüli gazdagságát is, minek oka a sokféle madárfajnak megkivántató élelem hiányában, azaz a növényzet és alsóbb állat-élet változatosságának hiányában gyökeredzik. Minél közelebb esik egyik terület az egyenlítőhöz, annál gazdagabb, változatosabb a növényzete, s annál nagyobb mennyiségben és sokféleségben tűnnek fel ott az alantibb fokú állatok, mi természetes következményképen a növényekkel és az apróbb állatok sokféleségével élő madarak fokozat szerinti aránylagos gyarapodását vonja maga után, úgy, hogy ott azok soknemű számos fajokban vannak elterjedve. Igen természetes, hogy minél inkább közeledünk az egyenlítő felé, a fajok számának gyarapodása ugyszólván területről területre fokozatosan emelkedik; de az egymással szomszédos ma-

A madarak valamely területen való kipusztulására vagy elterjedésére a kultúra is nagy befolyást gyakorol. Tapasztalás szerint ugyanis nagy terjedelmű erdőségek kiirtása, vagy ellenkezőleg sík területek befásítása, vizek lecsapolása, vagy a száraz helyeknek víz által történt elborítása, vagy egy és más gabnaneműnek behozatala stb. mind olyan tényezők, melyek bizonyos, eddig ama területről teljesen hiányzó madárfajoknak meghonosulását vonják magok után. De legyen bár a vidék a madár létfentartására elkerülhetlenül szükséges minden föltételnek megfelelő és ne kényszerítse bár semminemű ok a távozásra, mindamellett ha ott teljes biztonságban nem érzi magát, úgy okvetlen kivándorol és nyugalmasabb tanyát keres magának, ha pedig rendkívüli üldözésnek van kitéve: elvadul s tartózkodáshelyét kisebb térre szorítja.

Azon tüneményt, hogy egy bizonyos madárfaj egy egész országból, vagy csupán csak egy vidékről teljesen kipusz-

Tyukok keresztezése.

dárterületek vagy madárzónák közti különbség is felöltő. A világtengeren túl már új, szokatlan, idegen alakok tűnnek fel, melyek részint alakzatuk, részint pedig sajátos mezők által ébresztenek figyelmet.

Tudjuk, hogy a madarak elterjedése külső befolyásoktól függ, azonban az nem feltételeztetik egyszersmind szellemi és testi fejlettségüktől a madaraknak. Sőt ellenkezőleg. Ugyanis a tapasztalatok azt bizonyítják, hogy a madarak testi és szellemi fölényben kimagasló alakjainak elterjedése aránylag szűk körre van szorítva, a mennyiben területek nem igen szokott több égövre, sőt még égaljra sem kiterjedni.

Avagy ellenkezőleg ott oly faj jelen meg nagyszám-
ban, tömegesen, mely megelőzőleg ama tájon soha nem
tűnt fel: főleg kozmikus hatások titkos működésének lehet
és kell tulajdonítani, a mennyiben ugyanis a légmérés-
nek finom változásai, a madarakra rendkívül nagy befo-
lyást gyakorolnak s földrajzi elterjedésüket irányozzák,
arra határozólag hatnak.

Érveléseinket összevonva, ama meggyőződésre jutunk
és tisztán áll előttünk, hogy azok a tényezők, melyeknek
összhatása által a madár bizonyos határok közé szorítja-
tik és kijelöltetik tartózkodási helye: a légmérés, táplá-

lék és biztonság. Ezen határok azonban számtani pontossággal ki nem jelölhetők.

A mi a különböző égaljak és a földrészek jellemző madarait illeti: minden földrész (sőt éghajlat) sajátos madarakkal bír, melyek csak ott élnek. A keletiek szinpompa és szingazdagság s heves véralkat tekintetében, a nyugatiak kecses voltak, az éjszakaiak erő által tűnnek ki, a délieket pedig mesés alakjuk teszi feltűnővé. A sík téren a futók tartózkodnak, a havason és tengeren kitűnő repülők, a sarkvidékeken pedig a halevők laknak.

Az erdők és mocsárok lakosai fajaik változatosságai által tűnnek fel; növényzegény helyeken azonban szegény a madárellet is, és ily helyeken unalmas egyforma mutatkozik. Egyébiránt, bár merre forduljunk a földön, mindenütt találkozunk madarakkal, még oly vidékeken is, hol csak igen kevés nyoma létezik a növényi és állati életnek, szóval még a legelhagyottabb vidéken is.

Lakatos Károly.

Tyúkok keresztezése.

— Képünkhöz. —

Tyúktenyésztők általában kevés gondot szoktak fordítani a keresztezésre, pedig ha nem járnak el kellő figyelemmel, igen sokszor maguknak okoznak kárt. A brahmakakas lehorn-tyúkkal párosítván, igen sokféle utódok származnak és ismét, ha a brahma-tyúkot párosítják a lehorn-kakassal, megint másféle ivadékok származása lesz az eredmény, a mely ivadékok nemcsak alakra és más külső tulajdonságaikra, hanem tojási viszonyaikra nézve is különböznek egymástól. A tyúktenyésztőnek mindig szem előtt kellene tartania a tulajdonképeni célját; ha sok tojáást akar, akkor a lehorn, a hamburgi, a houdan a lengyel és a fekete spanyol tyúkok a legajánlatosabbak. Tekintetbe kell azonban azt is venni, hogy mindegyik fajnak vannak előnyei és hátrányai.

A fekete spanyol tyúkok tojása igen nagy, maguk a tyúkok azonban alig érnek valamit. A lengyel és houdan tyúkoknak bóbitájuk van, a mi nedves években jelentékeny hátrány, mindazáltal ezek a tyúkok a piacon nagy keresletnek örvendenek. A hamburgiak a legszebbek, hanem a legérzékenyebbek is; a lehorn tyúkok télen könnyen megfagynak. E fajok tojásai mind tiszta fehérek, minden színvegyület nélkül.

Keresztezés által oly ivadékokra tehetünk szert, a melyek különböző fajok jó tulajdonságait egyesítik magukban. A brahma tyúkoknak igen rövid szőrük, sűrű tolluk van és rendkívül nagyra nőnek. Ha a lehorn tyúkot keresztezzük a brahma-kakassal, az ivadék csőre kisebb lesz, teste nagyobb és tollasabb. El is kotlanak, habár ehhez nincs oly nagy hajlandóságuk, mint a tiszta brahma-fajnak. A barna lehorn kakas és a partridge cochin tyúk párosodása egyenletes színű ivadékoknak ad életet, melyek minden célra igen alkalmas tulajdonságokkal bírnak. Tojásuk elég nagy, husok ízletes. A houdan-kakast nagy termetű tyúkkal legcélszerűbb párosítani, mert ezek ivadéka termetre nézve fölülmulja szüleit. A keresztezett tyúkoknak nincsenek egyforma utódaik. Ezért telivér fajkakasnak minden keresztezett tyúktenyésztőben kell lennie, mert a korcsok későbbi leszármazásaikban őseikre ütnek vissza, s egymástól alakra, nagyságra és mindenemű tulajdonságukra nézve különböznek.

Gazdasági közlemények.

A vetések állása. A földművelésügyi ministeriumhoz január 9-dikén beérkezett jelentések szerint a vetések kielégítően állanak s erőteljes állapotuk általában véve kedvező áttelelésüket teszi remélhetővé. A vetésekben pusztító férgek a hidegebb időjárás következtében nagyrészt kiveszték. Az egerek által okozott kártételekről különösen az alföld déli részén levő megyékből érkeznek panaszok. Takarmány és szalmaszükség főleg a felvidéki megyék egyes járásaiban érezhető.

A gazdakör igazgatósága Somssich Pál elnöklete alatt jan. 9-én tartott ülésében a romániai marha behozatalára vonatkozólag elfogadta és a miniszterium elé terjesztette a következő albizottsági véleményt: «A határzár állategészségi szempontból mindig fentartandó. Kereskedelmi tekintetben a határzár megszüntetésére vonatkozó intézkedést mindig a kormányra kell bízni, mely figyelemmel legyen arra, hogy Magyarországnak főleg földművelési érdekei méltányos viszontkedvezmények között a leghatározottabban megvédessenek.» — Január 16 Desseffy Aurel gróf fog felolvasást tartani a hitelszövetkezetekről.

«**Magyar nemzetgazda**» cím alatt Mende Bódog szerkesztésében új nemzetgazdasági hetilap indult meg. A lap tájékoztat óhajt nyújtani a termelés és fogyasztás, a közvetítő kereskedelem, a pénz és hitel, a közlekedés, a biztosítás-ügy, szóval a közgazdasági élet összes szervi működéséről. A lap vasárnap jelenik meg, rendszeresen egy iven, előfizetési ára félévre 5 frt.

Méhek beteleltetése. A méhészeti év kezdetét az ősztől kell számítani, mikor a beteleltetés ideje van, mert a jó beteleltetéstől függ az évi termés. A jó beteleltetésnél három főkellék az irányadó, és pedig: 1. Három évesnél fiatalabb anya két kilónyi néppel és 10—12 klgr. mézzel. 2. Jó kaptár, mely a zordonabb hideg ellen is megvédi őket. 3. Az ilyen, jó kaptárba helyezett családnak a szabadban való telettete. Leghelyesebb a méhesaládokat 14 fél keretre telettetni be, melyet a beteleléskor még zsufolva töltenek meg, a fagy beálltával azonban két harmadra huzódnak össze. A 14 fél keretből a 7 felső teljesen méz, az alsóknak egy negyedrésze a felső szélén. Az így ellátott családot nyári helyéből nem kell kimozdítani, sőt a röplyuk tolokája is nyitva hagyandó félig mindaddig, míg csak 15 foknál nagyobb hidegek be nem állanak. A gyengébb családokat azonban zárt helyen kell telettetni, mert igaz ugyan, hogy a szabadban telett méhek sokkal jobban mézelnek, de ezt csak az erős méhekkel szabad megkísérteni.

Lineau rendsburgi vegyész oly konzerváló sőt talált fel mely által elromolhatlan halpraeparatumot készíthetni a következőleg: 100 gramm Lineau-féle sót feloldunk 1½ liter forró destillált vízben. A mint a víz meghűlt, hozzá 25 gramm 98%-os alkoholt és 25 gramm glycerint keverünk. E keverékbe helyezük a halat és 8—14 napig benne hagyjuk, ez idő múltán egy rész alkohol és 2½ rész vizoldat-keverékbe teszszük évekig minden romlásnak ellenálló praeparatumunkat, mely a hal színét és fényét teljesen megtartja. A só kilogrammjának ára 5 márka. Mindenesetre érdemes arra, hogy vele kísérletet tegyünk.

HETI SZEMLÉK.

UDVARI HIREK.

Ferencz József király olaszországi útját néhány olasz lap a többszörös dementi daczára is elhatározott tényképen hirdeti. Legujabban a porosz sajtóban kezd szerepelni a hír, a «Germania» is közli, de azzal a megjegyzéssel, hogy a látogatás színhelye nem Róma, hanem Flórencz vagy Nápoly lesz. A «Moniteur de Rome», a Vatikán hivatalos lapja, január 1-jei számában erre vonatkozólag egy bécsi táviratot közöl, mely határozottan kijelenti, hogy a Burgban uralkodó felfogás szerint Ó Felségének Rómába való utazása nem lenne opportunus, de nem is lehetséges — és hogy erről az olasz kormány már értesítést is kapott.

Az orosz czárra vonatkozólag újabban az a hír terjedt el, hogy vállsebét nem baleset okozta, hanem a nihilisták golyója. Állítják, hogy az orvosok oly szerekkel is gyógyítják, melyek csak lövéstől származó sérülések ellen használatosak.

A braziliai császár, mint Buenos-Ayresből jan. 3-áról jelentik, komolyan megbetegedett.

Humbert olasz király május elején a tavaszi katonai diszgyakorlatok alkalmával Berlinben látogatást tesz.

Udvari bál lesz Bécsben f. hó 16-án, melyre a meghívókat a főudvarmesteri hivatal már szétküldötte.

TÖRVÉNYHOZÁS.

A főrendiház reformja. A miniszterelnök ujesztendő első napján a nála járt tisztelgő küldöttségnek adott válaszában a főrendiház reformjáról is megemlékezett. A reform, értesülésünk szerint abból állana, hogy jövőre a főrendiháznak kinevezett tagjai is lesznek, a kik azonban a háznak legfeljebb egy harmadrészét képezhetik, a jelenlegi tagok közül az marad a főrendiház tagja, a ki 3000 forint közvetlen állami adót fizet, a címzetes püspökök és főispánok kimaradnak, az összes megyés püspökök és a protestáns egyház főgondnokai tagok lesznek. Ezenkívül bizonyos számú főméltóság is helylyel fog birni a főrendiházban. Ezek száma azonban ma még nincsen megállapítva.

A főrendiház első ülését jan. 10-én tartotta. A főrendek ez ülésre 257-en jelentek meg, tehát oly nagy számban, mint még sohasem. Az ülést Szögyényi-Marich László feltizenkét óraker nyitotta meg. Bemutatta negyven főrendinek királyi meghívó levelét, továbbá nyolczvan kérvényt, melyek a meghívó kieszközlése végett nyújtattak be. E kérvényeket kiadták az igazoló bizottságnak, mely még az ülés folyama alatt eljárta feladatában s beadta jelentését. E szerint a királyi meghívó egynek kivételével valamennyi folyamodónak kiadandó. A meghívottak közt a következő osztrák indigenák vannak: Liechtenstein Aladár Alajos és Henrik, Schwarzenberg Adolf, Trauttmansdorf Károly, Windischgraetz Ernő Hugó és Robert hercegek és báró Tinti Viktor. Ezután Rakovszky István képviselő átnyújtotta a képviselőház üzenetét, mely szerint a keresztény-zsidóházasságról szóló javaslatot újabb tárgyalás végett változatlanul visszaküldik a főrendeknek. Az az előzetes kérdés merült most fel, hogy mi történéjék az üzenettel? azonnal tárgyalják-e, vagy három nap múlva, a mint a házszabályok követelik? Szavazásra kerülén a sor, az ellenzék 13 szóval győzött, s így a tárgyalás másnapra tüzetelt ki. Január 11-én az ülés feltizenegy óraker kezdődött. Közel négyszáz főrendű jelent meg; a teremben felének sem jutott hely az ülésre. Cziráky János gróf jelentést tett a beérkezett kérvényekről. Ezekben s a mult ülésben benyújtottakban mintegy 400,000 aláíró polgár szavaz bizalmat a főrendeknek, s kéri a javaslat elvetését. Megkezdődött a tárgyalás; kormánypárti főrendiek részéről különböző módosítások adtak be, melyekre az ellenzék szónokai sorban reflektáltak. A ház azonban izgatottabb volt, semhogy hosszú beszédek lehetett volna tartani; sokan a szavazást sürgették. Névszerint szavaztak; épen másfél óráig tartott. Mikor a grófok leszavaztak, az ellenzék többsége 53 volt, a bárók szavazása után leolvadt 9-re, s ennél maradt. Szavazott összesen 391 főrendi tag, igennel 191, nemmel 200, a javaslat tehát 9 szótöbbséggel vettetett el.

A képviselőház szintén január 10-én kezdte meg üléseit a három hetes ünnepi szünet után. Tárgyalás alá került a csángó telepesekről szóló miniszteri jelentés. Irányi Dániel kérdésére Szapáry gróf pénzügyminiszter kijelentette, hogy a kormány gondoskodott már a csángók iskoláiról, adatott nekik vetőmagot stb. szóval a csángók sorsa felől nyugodt lehet az ország. A ház a jelentést tudomásul vette. A legközelebbi ülés hétfőn lesz, s napirendjére a költségvetés tárgyalása van kitűzve.

A horvát tartománygyűlés sérelmi bizottságot küldött ki, mely a magyar kormánynak a horvát belügyekbe való állítólagos illetéktelen beavatkozása ügyével foglalkozzék. Legnagyobb sérelemnek a királyi biztos kinevezését s az azt megelőző két nyelvű címerek kifüggesztését tartják a horvátok, indítványt azonban a sérelemek orvoslására vonatkozólag a bizottság ülésében senki sem tett. E helyett elhatározták, hogy egyelőre az ügyre vonatkozó iratok előterjesztését fogják követelni, felvilágosítások adása végett pedig a jelenlegi bánt és Bedekovich minisztert meghívják az ülésekben való részvételre. A két meghívott a jan. 3-iki ülésen meg is jelent, felvilágosításokat azonban nem adtak; Bedekovich azért nem, mert ő mint közös miniszter csak a közös országgyűlésnek felelős, a bán pedig kijelentette, hogy a bizottság oly ügygyel foglalkozván, melyre ő semmi befolyást sem gyakorolt, azokért semmi felelősséget nem vállal. Az ülés aztán elfogadta azt az indítványt, mely szerint a királyhoz felirat intézésék, s abban Horvátország kivánságaképen ki legyen mondva, hogy «a kiegyezés átvizsgáltsék, Fiume és Dalmácia az országgal egyesíttessék és hogy a hármás királyság teljes autonómiát kapjon.»

E G Y H Á Z.

Simor János bibornok hercegprimás az utóbbi hetekben sokat betegeskedett ugyan, mindazáltal karácson napján maga pontifikált a bazilikában, s a szónoklatot is maga tartotta. Beszéde elején alig lehetett a szavát hallani; hangja egy ízben ugy elgyengült

hogy már azt hitte maga is, a szónoklatot nem fogja befejezhetni. Később azonban teljes érzéssel csendült meg a hangja, s egy egész óráig tartó beszédet tartott. A primásnak ez volt a 15-ik karácsonyi beszéde.

A főpapok hagyatéka. A királyi adományozásból egyházi javadalmat élvező római és gör. kath. főpapok halála után a javadalmi törzsvagyonnak a hagyatéki tömegetől való elkülönítésére a vallás- és közoktatásügyi miniszter elnöklete alatt alakított vegyes bizottság tagjaivá az 1884-ik év tartamára az igazságügyi miniszterium részéről herczelli Berczelly Jenő min. tan., a kir. kuria részéről: Vértesy Sándor és Jamniczky Lipót kir. kuriai birák, a pénzügyminiszter részéről Detrich Márton osztálytan., és a vallásügyi min. részéről Boncz Ferencz min. tanácsos nevezettek ki.

A szerb kongresszusi választmány, mely üléseit Verseczen tartja, jan. 7-én ülésében Vengyelác Emil verseczi püspök és Stojanovich szentszéki jegyző fizetését megszüntette. A konfliktus azonban nem valami komoly természetű, mert kimondták azt is, hogy a püspök fizetését ismét folyóvá teszik, ha Verseczen rendes kitközséget alapít s ha a verseczi egyházmegyében a kongresszusi kiadások megfizetését előmozdítja. A püspök ennek következtében jan. 19-ére kitűzte a verseczi plébános-választást.

A konstantinápolyi gör. kel. pátriárka és a porta közt viszály tört ki, minthogy a pátriárka biráskodó kiváltságait illetőleg a kormány bizonyos megszorításokat akart alkalmazni. Valószínű, hogy a porta engedni fog, s így a viszály mihamarabb elintézést nyer.

H A D S E R E G.

Rudolf trónörökös mint a XXV-ik gyalog hadosztály parancsnoka, decz. 29-én jelent meg először a hadosztálynak a bécsi Ferencz József-kaszárnyában levő irodájában és átvette az ügyek vezetését.

A honvédelmi miniszterium vezetésével Ő felsége ideiglenesen báró Orczy Béla, személykörüli minisztert bizta meg.

A tüzérségi bizottság a tábori tüzérség löreendszerében többféle újítást határozott el. Ez újítások jelentékenyebbjei az ütég taktikai értékének emelésében, a mozgó célpontra való lövés körüli eljárás javításában és a magán tüzelés megszüntetésében állanak.

A Ludovica Akadémiában nyitott tisztképző tanfolyamban részt vett volt közös hadseregheli egyéves önkéntesek (köztük azok is, kik e tanfolyamot nem hallgatták), decz. 29. és 30-án tették le a szab. áll. honvédtiszti vizsgálatot. A bizottság elnöke Jelentsik Vincez tábornok volt. A jelöltek egynek kivételével mind sikerrel vizsgáltak. Az áthelyezett volt egyéves önkéntesek közül mintegy százan még csak ezután fognak vizsgázni.

A többtöltésű fegyvereknek a hadseregbe való bevezetéséről nagy érdeklődést kellett felolvasást tartott jan. 4-én Kromar kapitány a bécsi tiszti kaszinóban. A felolvasáson jelen volt a trónörökös is, továbbá Albrecht, Rainer és Salvator Károly főhercegek, a hadügyminiszter, tábornoki főnökök és mintegy 80 tényleges szolgálat és békeállománybeli tábornok. Kromar kapitány a többtöltésű fegyverek előnyeinek fejtegetése után oda nyilatkozott, hogy azoknak az európai hadseregeknél való általános használata már csak idő kérdése. A felolvasás után a trónörökös és a főhercegek még egy óráig maradtak a kaszinó diszített helyiségeiben élénken és fesztelenül társalogni.

Katonai felolvasás. A budapesti tiszti-kaszinó tudományos osztályában érdekes felolvasást tartott jan. 9-én Cerri Gyula tüzér-főhadnagy a 16-ik század elején Németországban és az osztrák alpesi tartományokban kitört parasztlázadásokról. A lázadás 1525 ik év tavaszán nyert legnagyobb kiterjedést és akkor vált legveszedelmesebbé az urakra nézve. Több mint 200,000 paraszt állt fegyverben. A vezérek épen azon voltak, hogy a köznemességet is a felkelésben való részvételre hívják fel, midőn Higler Vendel fölkelővezér az elfoglalt Weinsbergában Helfenstein gróft tizenegy elfogott nemessel együtt karóba huzatta. E kegyetlenkedés visszariasztotta a nemeseket és legtöbben, kik a felkelésben már tényleg részt vettek, elhagyták a parasztláborát. A parasztlázadás, midőn látták, hogy a köznemesség elfordult tőlük, erővel kényszerítették őket táborukba visszatérni; ezek közt volt Löwenstein gr. és Götz von Berlichingen. Ez utóbbi korának legnagyobb hadvezérei közé tartozik és a felkelők bizonynyal győznek, ha tanácsát fogadják. Mig a parasztlázadás szertelen garázdálkodtak, addig Ferdinánd főherceg birodalmi helytartónak sikerült egy tekintélyes hadsereget gyűjteni és 1525. május 12-én Würtembergben Böblingen mellett elérte a parasztlázadás 150,000 főnyi hadseregét és tönkrevverte a fegyelmetlen, szervezetlen csőcseléket. A parasztlázadás elszéledtek, többnyire hazatértek tüzhelyeikhez. Németországban ezzel helyreállt 30 háborús év után a béke, de az osztrák tartományokban még egyre dühöngött a polgárháború. Salzburgban ez időben a parasztlázadás elfoglalták a fővárost és ostrom alá vették az érseki várat. A

parasztok azzal biztatták az érseket, hogy ha kezükbe kerül, megfőzik és úgy eszik meg. Az érsek azt felelte, hogy ő pedig ha leveri őket, valamennyit elevenen lenyuzatja és azután megsüti. E különös udvariaskodás és üzenetváltás között az ostromolt város elé érkezett bajor Lajos és a meglepett parasztokat kibékítette és lecsendesítette. Stájerországban Dittrichstein állította helyre a rendet magyar huszáraival. Itt is általános amnesztiát hirdettek, de midőn Dittrichstein a Bécsből kapott utasítások szerint a gazdagabb felkelőket fosztogatni kezdte, a nép újra fellázadt Gruber Mihály vezérlete alatt. A julius másodikáról harmadikára való éjjel megtámadta Dittrichsteint és huszárait s az utolsó emberig felkoncizolta. Végre Salm gróf ismét helyreállította a békét. Ez alatt Salzburgban újra fellázadtak, mert Lang Mátyás érsek nem tartá meg a békekötés minden föltételeit. Mielőtt azonban a lázadás nagyobb mérvet öltött volna, Ferdinánd főherceg békéltetőleg közbe vetette magát. Ez volt az utolsó lázadás.

A bécsi cs. és kir. hadi levéltár 1884-ik évi közleményei közé a következő nagyobb munkálatok vannak felvéve: 1. Az osztrák segédsereg Schwarzenberg Károly hg. vezérlete alatt 1812-ben. 2. Hotze altábornagy hadteste az 1790-ik évi hadjáratban. — 3. A Poroszország elleni hadjárat 1761-ben. — 4. A török háborúból. Az 1684-iki hadjárat. — 5. A cs. kir. csapatok élelmezése a 30 éves háborútól az ujkorig. — 6. Stahremberg Guidó gróf tábornagy életrajza. — 7. Suwarow levelezései.

Százhatvan mértföldnyi lovaglást tett meg 11 nap alatt a 2. orenburgi kozákezedtől 1 törzstiszt, 4 főtiszt és 14 kozák. Nizsnei-Nowgorodból decz. 8-án indultak el, Pétervárra 19-én érkeztek meg. Utközben sokat akadályozta őket a rossz időjárás; Waldaiában a hóihar miatt 24 órát vesztegeltek. Moszkvában 48 órát pihentek és így naponként átlag 18 mértföldet tettek. Péterváron a moszkvai országut sorompójánál id. Miklós nagyherceg lovassági főfelügyelő, Nikolajevics Péter nagyherceg és Leuchtenberg Eugen Maximilianovics herceg, valamint a Péterváron állomásozó gárda-tisztek fogadták őket, azután bekísérték a gárda lovagló-iskolájába, hol a főfelügyelő nagyherceg szemlét tartott felettük. Különösen figyelemmel nézte meg a lovak nyergelését és a megterhelést. Minden ló 69 és $\frac{1}{2}$ kilogramm súlyt hozott a lovason kívül. A hadsereg körében az elért lovaglási eredmény nagy feltűnést kelt.

EGYLETEK ÉS TÁRSULATOK.

Jókai Mór a Petőfi-társaság vasárnapi ülésén felolvasást tartott. Felolvasásának a címe ez volt: «Barak Hageb asszonyai.» Ezek az asszonyok épen 365-en voltak, s Barak Hageb mindegyikre annyit költött, hogy egy asszony tartásdíjából száz katonát lehetett volna eltartani. Szidi-Achmed, a szomzéd uralkodó, egyszer megtámadt Barak Hagebet, mire ez elvitte a harcba magával az összes asszonyait. Ez volt a szerencséje, mert katonáit szétverték, az asszonyok azonban dárdát ragadtak, s megverték az ellenséget. Jutalmunk lett, hogy Barak Hageb olyan szabaddá tette őket, mint a minők a férfiak, s helyettük nőül vette Mohamed szultánnak az édes anyját Hakibát, mert ugymond: «Most már nem kell neki játék, hanem bölcsesség.» A história aztán csupa jót, nemeset jegye fel róla, a ki népét boldoggá s nagygyá tette, s mindezt asszonyainak köszönhetette. Ez a vázlata a szikrázó elmességű s mély humoru fantasztikus elbeszélésnek, melyet a közönség kitűnő lelkesedéssel fogadott. Jókai előtt Szana Tamás olvasta fel titkári jelentését, Bercsényi B. pedig Beniczky Bajza Lenkének «Az első vihar» című elbeszélését; Komócsy József, Tolnai Lajosnak »Báró Eötvös mint regényíró» című tanulmányát. A költő és király című költemény szép hatást ért el; Ábrányi Emilől való s Bercsényi szavalt.

A főuri levéltárak ismertetéséről tett említést a magyar történelmi társulatnak jan. 3-án tartott közgyűlésén Szilágyi Sándor titkár, ki évi jelentésében kiemelte, hogy a társulat e téren a legjobb eredményeket érte el. Így jött létre a Zichy-codex a társulat kiadásában. Fölkarolta az eszmét a Thurzó-család nőágon fönmaradt ivadéka, Thurzó Györgynek s nejének leveles könyve kiadásával s a példát követte a Reviczky-család és a gróf Károlyi család. Nagyon valószínű, hogy a példát több főuri család is követni fogja.

ORSZÁGOS KASZINÓ.

Az országos kaszinó rövid fennállása óta számos jelét adta annak, hogy mihamarabb el fogja érni szép célját, s a magyar társadalom egyik vezérlő intézményévé emelkedik. Vezetői minden nemes eszme iránt kellő érzéssel, fogékonysággal és lelkesedéssel bírván, hisszük, hogy e társaság körében nemsokára szakadatlan sorával találkozunk a nemzeti szellem fejlesztését segítő mozgalmakkal, s nem egyszer lesz alkalmunk konstatálhatni, hogy az alapításához fűződő remények egymásután teljeseznek. Nem mindennapi eredmény volna például, ha az országos kaszinónak a képzőművészetek támogatása iránt sikerülne érdeklődést keltetni a

magyar társadalomban, mely e téren meglehetősen sok mulasztást követett el, s közönyével az önálló nemzeti irány kifejlődését soha sem fogja előmozdítani. Az országos kaszinó az első lépést már megtette; mi legalább ilyennek óhajtjuk tekinteni azt a cselekedetet, hogy Paczka Ferencnek «Emese álma» című képét, mely a karácsonyi kiállításon oly nagy feltűnést keltett, a napokban megvásárolta. Melegen üdvözljük az országos kaszinót a múpártolás terén, s óhajtjuk, hogy a közel jövőben sok hasonló tettéről emlékezhessünk meg.

Az országos kaszinó január hó 20-án d. u. 3 órakor tartja meg évi rendes közgyűlését.

TUDOMÁNY, IRODALOM.

Az akadémia Teleki és Karácsonyi-féle drámai pályázata az idén, tekintve a beérkezett pályamunkák számát, igen szép eredményt mutat fel. A Teleki-féle 100 aranyos jutalomra, melyre az idén tiszta vigjátékok pályáztak 23, s a Karácsonyi-féle 200 aranyos jutalomra, melyért komoly drámai művek versenyeznek, a lefolyt év végeig összesen 46 pályamunka érkezett be.

Az «Académie Française», nemsokára ismét két férfit fog beválasztani halhatatlanjai közé. Az elhunyt Laprade helyére már egészen bizonyosnak tekintik Edmond About megválasztását; de Henri Martin helyéért majdnem egyenlő chance-szal többen küzdenek: Oscar de Vallée, a bonapartisták ismert szónoka; Wallon volt közoktatásügyi miniszter, a kit a jelenlegi alkotmány «atyjá»-nak neveznek és Victor Duruy, ki a császárság alatt volt közoktatásügyi miniszter, s több nevezetes reformot létesített.

Az angol királyné könyvet irt, s ki is adta ilyen cím alatt: «Egy felvidéki napló lapjai — 1862-től 1882-ig» Viktória királynő, mint tudva van, évenként hosszabb időt szokott Skótszágban tölteni, s a könyv, mint címe mutatja, ottani benyomásairól szól.

Az Ország-Világ képes hetilap szerkesztését Degré Alajos vette át. Az újévi szám Jókai, Irányi Dániel, Teleki Sándor és Székely József tollából hoz közleményeket. Tolnaitól vers van benne, a szerkesztőtől tárcza. Szóval az új szerkesztő a lapot irodalmi színvonalra akarja emelni, a mi annál örvendetesebb, mert ilyen hetilapnak sajnos hiányát érzi egy idő óta a közönség.

«Szerencsétlen furulyások» cím alatt Porzsoló Kálmán 186 lapon négy elbeszélést adott ki. A fiatal író, kitől a nemzeti színházban is előadtak egy kis vigjátékot, tehetséges, szellemes és képzett novellista. Kötete kedves, szórakoztató olvasmányt nyújt.

A «Hazánk» tört. közlöny, melynek megindulását jeleztük volt, újév napján megjelent. Az első füzetbe Pulszky Ferencz «A forradalomról» irt egy vázlatot; Szilágyi Sándor atyjának, Szilágyi Ferencznek hátrahagyott irataiból «Erdélyi ifjak külföldi egyetemen» című jegyzéseket közöl, dr. Márki Sándor «Förrey András esetét» mondja el a Hora-lázadás idejéből, Jakab Elek «Gr. O'Donel Károly erdélyi katonai kormányelnök» működését ismerteti; Gelich Richárd tábornok a szolnoki ütközetet írja le; Rényi Rezső pedig a 64-ik zászlóalj történetét mondja el. A tárczában a következő apróbb közlemények vannak: A cs. k. udvarnál alkalmazott egyének napidijai 1812-ben. Szerelmey Miklós történelmi képei, Görgey Arthurnak altábornagygyá kinevezetése okmánya, Retegi György emlékiratai, Jenő savoyai herceg nyilatkozata Magyarországról 1720-ból. Az élénk és változatos tartalmu havi folyóiratot Abafi Lajos és Szokoly Viktor szerkesztik s mint programjukban jelezték, a fősúlyt az újabb, 1711-től terjedő hazai történelemre kívánják fektetni, értekezések, okiratok és feljegyzések közlésével. A folyóirat havonként 1-szer jelenik meg, előfizetési ára félévre 3 frt.

«A keresztény-zsidó házasság» a parlamentben s a főrendiházban, cím alatt egy érdekes s ügyesen megirt röpirat jelent meg. Szerzője: Democritos nro 2. a polgári házasság ellen kel ki, erősen antiszemita-skodik, s a főrendek, valamint a klérus magatartásáról a legnagyobb elismeréssel szól. Ára 40 kr.

M Ű V É S Z E T.

Munkácsy Mihály a napokban Párisban időzött Haynald Lajos kalocsai bibornokérseket lefestette. Az arczkép a nemzeti muzeum tulajdona lesz.

A képzőművészeti társulat tagjai közt karácsony előtt kisorsolták az e célra megvett képeket, melyeknek értéke tizezerhetven forint. A főnyeremény Zichy Mihály «Richelieu áldása» a nemzeti kaszinónak jutott. A Than Mór «Éj»-ét Pestmegye nyerte meg, Mesterházy «Hazafelé» cz. képét Hampel Győző; Weber Sikertelen kísérlet-ét Lederer Sándor, Markó «Marinói aratás»-át Wechselmann Ignác, Ligeti «Mehádia vidéké»-t a nyitrai káptalan, Molnár József «A kertben» cz. képét Stephani Lajos, Székely Bertalan «Gyermek-idill»-jét Protz Anna, Haan Antal «Olasz pórno»-jét Pestmegye, Spányi Béla «Idill»-jét Samassa érsek, Tölgyesy Ar-

thur «A réten» cz. képét báró Wodianer Mór, Brodsky «Tavas»-át Stern Lajos, Szobonya Mihály «Anyai öröm»-ét Keleti Gusztáv, Somogyi D. «Vierwaldstetti tó»-ját dr. Kovács József, Mannheimer «Öreg ember»-ét gr. Nemes Nándor, Konek Ida «Öreg pórno»-jét Pauer Leó, Markó K. «Marennei részlet»-ét Domonkos Kálmán, Hollósy S. «Tanulmányfő»-jét és Greguss Imre «Markotányos leányát» báró Lipthay Béla, Heymannak «Az anya kedvencze» t Benczúr Gyula, Gyulai László «Alföldi tanyá»-ját Perlaky Kálmán, Ligeti «Déliabos alföldi táj»-át Matuska Alajos, Telepi «Olasz-tiroli részlet»-ét Kankovszky Antal, Vastagh Géza «Vadász csendélet»-ét Pollák József, Brodsky Sándor «Duna partján» cz. képét Jakabffy Pál, Somogyi D. «Crod. rossa»-ját gróf Andrássy Gyula, Telepi «Monte Calvo»-ját Polinszky Emil, Vandrak «Holdas táj»-át az egri új kaszinó, Aggházy Gyula «Les»-ét Szende Lipót, Margitay Tihamér «Bébé»-jét Pichler Tibold, Vastagh Géza «Kedvenczek közt» cz. képét Pfeiffer Ignác, Tahy Antal «Merengés»-ét Lipovniczky nagyváradi püspök, Kimnach László «Cseresnyező gyermekei»-t Simor János bibornok herczeg-primás.

Londonban új képkiallítási társaság alakult, ily czímmel: «Institute of painters in oil colours» (olajfestők társasága). Céljük az, hogy a «Grosvenor Gallery» egyeduralmát megtörjék. Az új társaság december 17-én nyitotta meg első kiállítását az aquarellfestők egyesületnek helyiségében; a kiállításra igen sok angol és amerikai festő küldött képeket. Londoni lapok a kiállítást nagyban dicsérik.

S Z I N H Á Z.

A nemzeti színházban Wiltné asszony január 4-én lépett föl először Norma czimszerepében. A fogadtatás a Turolla kisasszony emlékének hatása alatt álló közönség részéről is ép olyan szives volt, mint azelőtt.

Az «Utolsó szerelem», Dóczi Lajos vígjátéka decz. 11-én került először színre a nemzeti színházban. Sikere kielégítő volt, s ezt leginkább szép verseinek köszönheti a szerző; a darab azonban sokáig nem tarthatja fenn magát, mert lényeges szerkezeti hibái vannak.

Várszínház. A belügyminiszter visszautasította a várbeli lakosok ama kérését, hogy a várszínház jövőre is a nemzeti színház kezelése alatt álljon.

Blaháné asszony a népszínházról véglegesen megvált s Glaser impreszárióval európai körutra indul.

Pálmai Ilka asszony a népszínház igazgatójával újabb három évre megkötötte a szerződést.

Párisi színházi hírek. Az operaszínházban «Sapho» legközelebb színrekerül; a próbákat már megkezdték. Ezt Salvayre «Egmont»-ja fogja követni és Massenet «Cid»-je, később Saint-Saens új dalműve: «Arthur király», melynek szövegét Louis Gallet írta. — A Bouffes-színházban decz. 30-án «La dormeuse éveillé» czímmel Audrannak egy új operettje került színre. Szövegét a Duru és Chivot czég írta; elég mulatságos s minthogy zenei része is tetszett, az operette valószínűleg körutat tesz.

Z E N E.

A nemzeti zenedének f. hó 6-án tartott ülésében diszes közönség jelenlétében leplezték le József főherczegnek, mint a zenede fővédnökének arczképét. Az ünnepély 11 órakor vette kezdetét, mikor Zichy Géza gróf zenedei elnök a tanári kar kíséretében a terembe lépett. Az énekkar Váradi Antal «Örömhangok» című s Puks által zenésített alkalmi dalát előadván, Zichy Géza gróf szólott József főherczeg érdemeiről igen lelkesült hangon. A beszéde végén kitörő éljenriadal közben a főherczeg arczképéről lehullt a lepel. A leplezett arczkép lovastábornoki egyenruhában csaknem életnagyságu térképben mutatja József főherczegét. Vastag György festette. Az ünnepély Kölcsey himnuszával ért véget, este azonban a vigadó kistermében diszhangverseny következett rá. A hangversenyt Huber Károly rendezte s ő igazgatta a zenekart is. A hangversenyen a zenede fővédnökét, József főherczegét Gräef lovassági tábornok képviselte, a ki szalon-diszgyenruhában jelent meg. Kivüle ott voltak: Zichy grófnők, Zichy Géza és Jenő grófok, Kamermayer Károly polgármester, Fraknoi Vilmos, Simonffy Kálmán, Bulyovszky Lilla, Harkányi Frigyes és mások.

Wagneri zene Olaszországban. Parmában karácsony napján óriási sikerrel került színre Wagner Lohengrinje. Elza szerepét Berthol Berta kisasszony énekelte, kit mult évi vendégszereplése után a budapesti közönség is ösmer.

N Ö V I L Á G.

Divattudósítás. A párisi divatszeseélyek uralmának hadat izent a germán izlés. A dudor szemet szurt, bár kissé későcskén, nagy Németországban, s a divatlapokban erősen izgatnak ellene, a miben igazuk is van azoknak, a kik teszik. A krinolin óta nem

volt visszatartóbb izléstelenebb, ujdonság a divat terén, mint az a bizonyos lószór-párna, melyet csakis valami dugarusból lett szabó fantáziája gondolhatott ki. Amerikában is ráuntak a nők, de nem csak a dudorra, hanem más párisi divatszeseélyekre is, és Newyorkban valamint a keleti államok minden nagyobb városában nőegyesületek alakultak, melyek önálló, nemzeti viseletet akarnak teremteni. Az új kosztüm minden természetellenes különőség nélkül való, midazáltal eléggé szép. Dudorokról, puffancsokról, magas sarkokról és darázsderekokról szó sincs. Ezt némi meglepetéssel fogják tudomásul venni mindazok, a kik beleélték magukat abba a ferde nézetbe, hogy a női szépség efféle segéd-eszközök nélkül — hogy is mondjuk csak — nem domborodik ki eléggé; a házi orvos ur azonban minden hölgynek majd el fogja mondani, hogy micsoda következményei vannak a füzőviselesnek, magasorru csipkék hordásának s hogy körülbelül hány évvel nyújthatja meg az életet az az észszerű divat, a mit az amerikai hölgyek akarnak meghonosítani s elterjeszteni. A legérdekesebb a dologban az, hogy az új kosztüm formái a fantáziát legkevésbé sem korlátozzák, és a jó izlés méltó tárgyat találhat benne a gyönyörködésre; szóval a hölgyeknek nem igen lesz panaszuk ellene.

Paprika-rózsa. E név alatt nem új fajú rózsát kell érteni, hanem valódi paprikát, melyet legujabb bécsi divat szerint hölgyek és urak rózsa helyett a gomblyukban hordanak.

Nöemanczipáció. Kautz Gyula egyetemi tanár a belvárosi társaskörben igen érdekes előadást tartott folyó hó 5-én a nők politikai egyenjogusításáról. Az előadást igen diszes közönség hallgatta. Kautz nyiltan kijelentette, hogy lélektani, fiziológiai és gyakorlati politikai okoknál és tekintetknél fogva a nőknek a férfiakkal való politikai egyenjogusítása sem általában, sem különösen maguknak a nőknek az érdekében sem volna helyeselhető vagy kívánatos. Különben, ugymond, Magyarországon e kérdés ma még tisztán elméleti jelentőségű s távol vagyunk tőle, hogy égetővé váljék. Alig lépett le Kautz a hallgatóság éljenzése közben az emelvényről, midőn Pulszky Ferencz, ki eddig csöndesen hallgatott, egyszerre fölugrott, s mindkét kezével az asztalra ütve szót kért. A bátor föllépés meglepte a hallgatóságot s az nagy figyelemmel hallgatott aztán a szellemes rögtönzőre, ki a férfiakat zsarnokoknak nevezte, mert, ugymond, az asszonyokat teljesen megilletik a politikai jogok ép úgy, mint a férfiakat. Az előadásokat követett társas vacsoránál ugyanerről a tárgyról volt szó a toasztokban, melyek sorát Herrich Károly nyitotta meg, ki mint miniszteri hivatalnok azt fejtegette, hogy a nők a kormányzás minden ágában nagy képességgel bírnak. Utána Zichy Jenő gr. szólalt fel, méltatva a nők kiváló erényeit s éltette a nőket mint Bornemissza Anna utódait. Végül Pulszky Ferencz még egyszer felszólalt s azt a véleményét fejezte ki, hogy voltaképen ma nap-ság inkább a férfiaknak, mint a nőknek van emanczipálásra szükségök, a mely kijelentését a férfiak zokon vették, a hölgyek azonban annál nagyobb elismeréssel fogadták.

A honvédbál, a honvédtiszti özvegyek és árvák ellátása alapja javára, József főherczeg és Klotild főherczegnő védnöksége alatt február 20-án lesz. Egy albizottság gondoskodik Királyi Pál elnöklete alatt a magyar iparosok által készitendő női tánczrendekről és rendező-jelvényekről. Rácz Pali fog játszani a jótékony-célú bálon, s felvilágosításokat dr. Melichár Kálmán bizottsági jegyző urtól kaphatnak az érdeklődők a honvédelmi miniszterium palotájában.

Az athléták bálja rendkívül érdekesnek ígérkezik. A rendezőség művészi kivitelű tánczrenddel akarja meglepni vendégeit; a tervet Benczur Gyulával készítetteti hozzá. Zeneszerzők új tánczművekkel járulnak a bálhoz; Perényi Kálmán be is küldött már a bizottságnak egy csinos csárdást.

A technikus-bál háziasszonya Tolnay Lajosné urnó lesz.

A debreczeni jogászbál január 15-én lesz az Arany-bika vendéglő báltermében.

A párisi Nagy-Opera álarozos bálján e farsangon Darázs Miska cigánybandája fog muzsikálni.

IPAR ÉS KERESKEDELEM.

Albrecht főherczeg az országos kiállítási bizottság kérésére elrendelte, hogy magyarországi uradalmi az 1885-ki kiállításban a legméltóbban részt vegyenek.

A kiállítási iparpalota ügyében az országos kiállítás juryje már határozott; Ulrich Lajos építése terveinek kivitelét fogja ajánlani.

Az iparművészeti muzeumnak gróf Apponyi Sándor 12 mintakötésű könyvet készítettett, francia, angol és olasz hires könyvkötők által, hogy e művek itthon mintául szolgálhassanak.

Ujpesti ipartelepek. Gr. Szapáry Gyula, gr. Széchenyi Pál és Tréfort Ágost miniszterek, továbbá Matlekovicz államtitkár és Zichy Jenő gróf jan. 7-én délelőtt Ujpesten két nagyszerű új ipartelepelt tekintettek meg. Az egyik az első osztrák jute-fonó és szövőgyár

magyarországi fiókja, a másik a pamutfonó és szövőgyár. Mind-egyik gyár a nyáron épült s rendeztetett be, s egy-egy nagyobb terjedelmű iparág kezdetének tekinthető. Nem mindennapi jelenség, hogy a juteggyár vezérigazgatója theinburgi Pacher Pál ur kilencz hónap alatt ugy elsajátította nyelvünket, hogy a minisztereket magyarul üdvözölhette.

K Ö Z L E K E D É S.

A vasutak államosítása ismét napirendre került, de ugy lát-szik nem nagy eredménnyel. A közlekedésügyi miniszterium ugyan egymásután több társulatot felszólított az államosításra vonatkozó tárgyalások megkezdésére, de időközben az államosítás kérdését, a pénzügyminiszteriumban is tárgyalták és ott határozottan elleneztek minden oly miveletet, mi, ha csak ideiglenesen is, az állam újabb megterhelését vonja maga után. A többi közt a közlekedés-ügyi miniszterium a buda-pécsi vasut államosítását vette szemügyre. Ezt még áldozatok árán is szívesen látnók, de a Rottschild-csoport, mely a vasutat építi, egyelőre hallani sem akar a vasut átengedéséről. Különbem nem találjuk nagyon sürgősnek az államosítást, mert egyelőre tökéletesen beelégedhetünk a hálózattal. Az államosításnál sokkal nagyobb szolgálatot tenne a kormány az által, ha a m. áll. vasutak igazgatását kellően és a forgalmi igényeket kielégítő módon szervezné.

A dunagőzhajózási társulattal megkezdett tárgyalások teljesen fennakadtak. A társulat a legnagyobb közönyösséget tanúsítja a kormány követeléseivel szemben és minden áron azt bizonyítja, hogy a magyar Duna, tulajdonképen nemzetközi és így a magyar kormány a társulat iránt nem támaszthat igényeket. Körülbelül ugy vélekedtek annak idejében az osztrák államvasuttársulat igazgatóságában is, de az alkalmazott represzáliák észretéritették az igazgatóságot, mely aztán jónak látta a kormány nyal békés uton kiegyezni. Valószínű, hogy szigorubb rendszabályok nélkül a dunagőzhajózási társulatot sem lesz képes a kormány követeléseit jogosultságáról meggyőzni és részünkről helyeselni tudnók a leg-szigorubb eszközt is ama társulattal szemben, mely Románia gabnakivitelét a magyar termelés és kereskedelem igen nagy kárára nagyobb előnyökben részesíti.

V E G Y E S E K.

Tisza Lajos volt szegedi királyi biztosnak a király a grófi méltóságot adományozta. A legf. kézirat január 1-én jelent meg a hivatalos lapban. Ő felsége már szegedi látogatása idejében elhatározta Tisza Lajos gróffá emelését, közzétételével azonban azért vártak, mert tudva volt, hogy a királyi biztosság az év végével lejár s két nagy kitüntetés oly gyorsan egymásután szokatlan lett volna. Ő felsége tehát az ismeretes meleghangu levelet intézte akkor Szeged ujjáépítőjéhez, a nagyobb kitüntetést pedig fenntartotta az év végére.

Tisza Lajos szobra. Szeged városa elhatározta, hogy Tisza Lajosnak szobrot emel. A szegediek legjobban ismerik Tisza Lajos érdemeit s ők méltányolhatják legjobban. De felteszszük, hogy tapintatlanságot buzgalmukban elkövetni nem fognak. Nyilvános köz-téren monumentális emléket — pláne élő embernek! — emelni valóban tapintatlanság volna, ha a megörökítendő nem tartozik az elismert szellemóriások közzé; ha nem kétségbevonhatlan úttörő, vagy fénylő csillag a nemzet életének valamely terén. Arczképet terem-ben helyezhet el a hála a derék polgárnak s így mellszobrot is, melylyel különben gyakran a legnagyobb nemzetek rójják le kegye-letük adóját kisebb jeleseik iránt, bátran emelhetnek a volt királyi biztosnak városházuk termében, csarnokában, udvarában. De ennél többet tenni, sok volna a jóból. Mert a leendő szobor könnyen az intézők túlbuzgalmát, mondhatnók bizantinizmusát örökíthetné meg.

Személyi hírek. Győrmegeye főispánjává a leköszönt báró Fiáth Ferencz helyére Batthyányi Lajos gróf neveztetett ki. — Br. Traut-tenberg Konstantin czimzetes követet ő felsége a görög királyi udvarhoz rendkívüli követté és meghatalmazott miniszterre ne-vezte ki.

Hymen. Szentimrey Örs abauji földbirtokos jegyet váltott M. Szigeten Várady Juliska k. a.-nyal.

Halálozások. Erdődy gróf Pálffy Miklós Pozsonym. örökös fő-ispánja Drezdában, Andreanszky Arthur kir. magyar test-őrségi százados Bécsben jan. 3-án, Ráth Imre követségi attaché Ráth Károly főpolgármester fia Perzsiában meghalt.

Nihilista merénylet. Sudaikint, a pétervári titkos rendőrség fő-nökét, a nihilisták decz. 28-án éjjel meggyilkolták. Sudaikin volt megalapítója a terrorizmus leküzdésére alakult s már feloszlott antinihilista társaságnak. A meggyilkoltnál fenyegető levelet ta-láltak. A gyilkosságot a rendőrség titkos szállóházában hajtották végre, hol Sudaikint álmában lepték meg.

A „Szemle“ t. olvasóihoz.

Társadalmi és katonai rovatunk a napirenden levő fontosabb kérdések megvitatására tért nyit minden intel-ligens irónak.

Irodalmi rovatunk csak a jelesebb erőktől közöl ki-válóbb érdekű dolgokat.

Sport-rovatunk az eddigiekhez hasonló eredeti cik-keken kívül ezután gondosan összeállított heti szemlét nyújt a bel- és külföld minden sportjáról és vadászati eseményeiről.

Gazdasági rovatunk a gazdaságot s különösen a na-gyobb birtokosokat érdeklő gazdasági cikkeket, illu-sztrációkat és heti szemlét közöl sok apró, de hasznos tudnivalókról.

Heti szemlék czimű rovatunk a legérdekesebb, mert bő és részletes tájékozást nyer ez apró rovatokból min-denki, de különösen azok, kik nem szokták idejük legna-gyobb részét a hazai és külföldi sok lap olvasásával tölteni, s mégis óhajtanak a főbb és érdekesebb hazai, európai és világeseményekről legalább kivonatos ismer-tetést olvasni. Heti szemlék czimű rovatunkban megtalál-hatni minden fontosabb eseményt az udvar, a törvény-hozás, egyház, hadsereg, az egyletek, a nemzeti és or-szágos kaszinó, a tudomány, irodalom és művészetek, a színház, a zene, a közlekedés, ipar és kereskedelem, a divat és a politika stb. köréből.

Ma már berendeztük szerkesztőségünket arra, hogy az ezután következő számok az itt közölt ismertetésnek hűen megfeleljenek.

Szerkesztőségünknek ily dolgokra történt berendezése nagy áldozatokba került, de hisszük is, hogy nem lesz mostanában oly magyar hetilap, mely a Szemlét pótol-hatná, ellenben a Szemle általános érdekű és vegyes bő tartalmával a legintelligensebb uri osztály körében igen sok más hetilapot tesz nélkülözhetővé.

A ki a Szemlére előfizet, az egyszersmind pénzt taka-rit meg az által, hogy 2—3 hetilap helyett egy lapra költ: a Szemlére, — melynek tartalmában megtalálja ama közlemények javát, mit eddig 5—6 hetilapból szed-hetett össze.

A Szemle egyszersmind a nemzeti önállóságnak, az ősi erkölcsöknek, a hazafiui erények előmozdításának és a divatosan fölkapott önző irány rosszalásának és leküzdésének bátor önálló hirdetője kíván lenni. E czélok elérhetésének előmozdítását az olvasók igen tisztelt intel-ligensebb részétől várjuk.

Fölkérjük a hazafiasan gondolkodó előkelőbb közönsé- get, hogy lapunkat s ez által hasznos törekvéseinket támogatassák.

Az egyletek, társulatok tagjai, a kaszinók és ven-déglők látogatói igen sokat tehetnek lapunk érde-kében az által, ha a Szemle tartását az illető he-lyeken elrendelik, kívánják vagy kieszközlők. Mely ese-ben a főntemlitett helyeken előfizetnek a Szemlére s így lehetővé válik az olvasó közönségnek egy olyan lapot adni, a milyen eddigelé magyar nyelven még nem jelent meg.

A Szemle m. é. deczemberi 2 számát (mint az előre jelezve volt) beszámítottuk a f. é. januári számokba s így most deczemberi t. előfizetőink is 1884. ápril hóig kapják lapunkat az 5-ik számon tul minden keddi napon.

A Szemle előfizetési ára: 1/4 évre 2 frt 50 kr, félévre 5 frt, egész évre 10 frt.

Felölös szerkesztő és kiadótulajdonos: GRÓF KREITH BÉLA.

Morvay és Mérei nyomása, Budapest, vaczi-körut 17. (Lázár-utca sarkán.)